

SPORTIEF KAPITAAL VOOR IEDERE GRONINGER

SPORT- EN BEWEEGVISIE 2021+

SPORT/50

WIJ VINDEN DAT IEDERE
GRONINGER GELIJKE KANSSEN
VERDIENT OM DE KRACHT
VAN SPORT EN BEWEGEN TE
ERVAREN. OM TE ERVAREN
WAT IEDERE SPORTER AL
WEET: **HET IS LEUK,
MAAKT GEZONDER, MAAKT
GELUKKIGER EN DRAAGT
BIJ AAN EEN STERKE
SAMENLEVING.**

“
De termen waarmee wij de elementen van het spel kunnen aanduiden, liggen voor een groot deel in de esthetische sfeer. Het zijn de termen, waarmee wij ook effecten van schoonheid trachten uit te drukken: spanning, evenwicht, balanceren, beurtwisseling, contrast, variatie, binding en ontknoping, oplossing. Het spel bindt en verlost. Het boeit. Het bant, dat wil zeggen, betovert. Het is vol van die twee edelste hoedanigheden, die de mens in de dingen kan waarnemen en zelf kan uitdrukken: ritme en harmonie.
”

*Homo Ludens (Johan Huizinga, 1938)*¹

VOORAF

Van wedstrijdjes bij de lokale sportvereniging tot topsport in MartiniPlaza. Van fitness in de sportschool om de hoek tot een rondje lopen in het Noorderplantsoen. Van spelen in de speeltuin voor de deur tot een gezellig potje jeu de boules. Sport, bewegen en spelen hebben iets moois, ze hebben een sterke aantrekkingskracht. In tegenstelling tot veel andere activiteiten in de hedendaagse prestatimaatschappij leiden ze niet direct tot iets nuttigs. Ze geven een gevoel van vrijheid. Sport en spel laten zich kenmerken door het overwinnen van onnodige obstakels, terwijl ze tegelijkertijd voor veel mensen van grote betekenis zijn. Het plezier, de gezelligheid, de uitdaging, de uitlaatklep en de ontspanning die sport biedt, zijn van grote waarde voor onze maatschappij. Voor velen is ze de belangrijkste bijzaak in het leven, voor anderen zelfs meer dan dat.

Groningen is een dynamische gemeente, er is veel te beleven. Tegelijkertijd is er rust en ruimte. Groningen is een van de snelst groeiende gemeenten in Nederland, waar innovatie en vooruitgang in de genen zit. Iedere wijk, buurt en dorp heeft een eigen dynamiek met een eigen karakter. Groningen wil gezond, sociaal en duurzaam zijn. Maar er zijn ook mensen in Groningen die het zwaar hebben, die niet dezelfde kansen hebben als anderen. Sport is sterk vervlochten met het DNA van de Groninger. Sport- en beweegorganisaties hebben een sterke eigen identiteit en zijn divers in hun aanbod en organisatievorm. Er is voor sporters veel te beleven in Groningen, maar er zijn ook nog steeds veel mensen niet actief. Wij streven ernaar dat ook zij de kans krijgen om de kracht van sport en bewegen te ervaren.

Er is nog veel te doen. De sportwereld is in transitie en veel sportorganisaties worstelen met de snelle veranderingen die plaatsvinden in hun omgeving. Op het moment van schrijven hebben we volop te maken met het coronavirus, nog niet wetende wat de impact hiervan zal zijn. De samenleving staat voor complexe uitdagingen op het gebied van samen leven, inclusiviteit, gezondheid en leefbaarheid. Sport en bewegen kunnen veel betekenen in deze maatschappelijke opgaven, maar dit lukt nog niet altijd. Sport weet veel mensen te betrekken en brengt sociale verbindingen tot stand, maar er worden helaas ook groepen uitgesloten. Groepen waarvan de deelname minder vanzelfsprekend is. Deze sport- en beweegvisie heeft als doel de sportprofessionals, de vele vrijwilligers, de ondernemers en de professionals uit aangrenzende domeinen te faciliteren én inspireren om met sport en bewegen het verschil te maken.

Wij vinden dat iedere groninger gelijke kansen verdient om de **kracht van sport en bewegen** te ervaren. Om te ervaren wat iedere sporter al weet: het is **leuk**, maakt **gezonder**, maakt **gelukkiger** en draagt bij aan een **sterke samenleving**.

VOORWOORD	4
INHOUD	6
TOP 10	8
1. INLEIDING	10
Sport- en beweegvisie	11
Afkadering	12
Vervolg	13
2. SPORTIEF KAPITAAL	14
DNA Groningse sport	14
Voor de (potentiële) sporter	16
Sportlandschap in beweging	18
Opbrengsten samenleving	20
Gronings Sportmodel	22
3. AMBITIES	24
Ambitie 1: Ieder kind sportief en vaardig	25
Ambitie 2: Vitale sportclubs in de buurt	27
Ambitie 3: Uitnodigende sportieve ruimte	30
Ambitie 4: Sporten en spelen in de buurt	32
Ambitie 5: Toptalent als inspiratiebron	35
4. STRATEGIE	40
Investeren in samenwerkingskracht	40
Gebiedsgerichte aanpak	42
Slimme interventies	44
Iedereen doet mee	45
Bewustzijn vergroten	46
5. BELEIDSKADER	49
Verbindingen integraal beleid	50
Onderbouwing	50
Lerend evalueren	52
Financiën	53
BRONNEN	54
COLOFON	55

DE TIEN BELANG- RIJKSTE PUNTEN IN DEZE SPORT- EN BEWEEGVISIE:

1

DNA Groningse sport

Het karakter van de Groninger weerspiegelt zich in de Groningse sport. Authentieke, onafhankelijke en eigenzinnige mensen, die maken dat sportorganisaties in Groningen vaak écht een eigen smoel hebben. Er is ruimte om te pionieren. Als kennisstad is er vaak sprake van innovatie en ontwikkeling, maar we zijn ook van aanpakken en in de praktijk brengen. Zo ontstaat er de ruimte om te sporten en bewegen. Het aanbod is veelzijdig en laagdrempelig en mensen hebben de vrijheid om te kiezen wat bij hen past.

2

Sportief kapitaal

Om iedere Groninger gelijke kansen te geven om de kracht van sport en bewegen te ervaren, willen wij inzetten op het ontwikkelen van sportief kapitaal voor iedere inwoner. Sportief kapitaal is de verzameling van fysiologische, sociale en psychologische competenties en ervaringen die een individu stimuleren en motiveren om op de lange termijn deel te nemen aan sport en bewegen. Sportief kapitaal kan van jongs af aan ontwikkeld worden op school, bij de kinderopvang, in de buurt of bij de sportclub. Positieve ervaringen zijn een leven lang nodig om het kapitaal op peil te houden.

3

Sportlandschap in beweging

Voor ieder individu zou een sport- of beweegomgeving te vinden moeten zijn die aansluit bij zijn of haar motieven en behoeften. Het sportlandschap is sterk in beweging en wordt steeds diverser. Gebruikers van sportaccommodaties, playgrounds en de openbare ruimte zijn sportverenigingen, ondernemers, zelfgeorganiseerde sportgroepen en individuele sporters. Steeds vaker is er ook gebruik van technologie en online communities om samen sport te beleven. Hoge kwaliteit hardware, software en orgware in de sport- en beweeginfrastructuur dragen bij aan positieve ervaringen, een leven lang sporten en bewegen en daarmee ook aan een sociale en gezonde samenleving.

4

Vitale sportclubs

Daar waar samen gesport wordt, spreken wij van een sportclub, of het nu om een vereniging, onderneming of zelfgeorganiseerd verband gaat. Kenmerkend voor sportclubs is dat ze in staat zijn een sterke binding te ontwikkelen met hun leden, abonnees of klanten. Juist dit clubgevoel maakt dat mensen vaak langdurig, soms zelfs een leven lang, betrokken blijven bij dezelfde club. Goed sportbestuur, ondernemerschap, een kwalitatief goed kader en een inclusieve sportcultuur maken sportclubs op de lange termijn vitaal.

5

Lokale sportieve ruimte

Uitnodigende en voor iedereen toegankelijke sport- en speelfaciliteiten en een beweegvriendelijke openbare ruimte verlagen drempels om mee te doen met sport en bewegen. Bij investeringen is het belangrijk om altijd een integrale afweging te maken als het gaat om veranderende behoeften van gebruikers, gezonde exploitatie en maatschappelijk nut. Vanuit Publiek-Private-Particuliere-Samenwerking (PPPS) kunnen we nog meer plezier, ontmoeting en activering nastreven. Kwaliteit maken we samen.

6

Toptalent als inspiratiebron

Alle Groningers verdienen gelijke kansen om hun eigen talenten te ontdekken en ontwikkelen. Daarom streven we een talentklimaat na waarin van top- tot recreatiesport iedereen wordt uitgedaagd het beste uit zichzelf te halen. Belangrijk hierbij zijn goede talentherkenning en talentprogramma's. Om trainers, coaches en jonge sporters te inspireren, zetten we kennis, expertise en rolmodellen in.

7

Bijdragen aan complexe opgaven

Complexe maatschappelijke uitdagingen, de zogenoemde 'wicked problems', zoals generatiearmoede, eenzaamheid, overgewicht, sociale ongelijkheid, polarisering, ongezonde prestatiedruk en klimaatverandering, zijn door sport niet uit de wereld te helpen. Sport kan wel een belangrijke bijdrage leveren aan de strijd tegen deze problemen. Door de inrichting van de sport- en beweeginfrastructuur nog meer te benaderen vanuit de maatschappelijke waarden waar sport een bijdrage aan levert én door in te zetten op de ontwikkeling van sportief kapitaal van groepen die op dat gebied achter blijven, brengen wij systeeminnovatie op gang. Zo werken we van onderaf aan de oplossing van deze complexe problematiek.

8

Buurtgerichte aanpak

Een belangrijke strategie om te komen tot de gewenste systeeminnovaties is de gebiedsgerichte aanpak. De sociale omgeving waarin een kind opgroeit, met daarin het gezin, vriendjes, burens, de school, de opvang en de sportclub, heeft een grote invloed op zijn of haar sport- en beweegdeelname. Hetzelfde geldt voor iemands werkomgeving op latere leeftijd. Door buurtgericht te kijken naar fysieke inrichting, lokale netwerken van organisaties en individuele behoeften kunnen nieuwe initiatieven ontstaan om het sportief kapitaal van bewoners te vergroten.

9

Slimme interventies

Slimme interventies dragen bij aan het oplossen van maatschappelijke uitdagingen, omdat ze in de praktijk ontwikkeld en getest zijn. Activiteiten en interventies die gebaseerd zijn op wetenschappelijke kennis, praktijkkennis én ervaringen vanuit de doelgroep hebben de meeste impact. Aan de hand van een ontwerpgerichte benadering werken we samen met de doelgroepen en stakeholders aan creatieve, innovatieve en duurzame oplossingen. We gaan op zoek naar slimme oplossingen om sportief kapitaal te ontwikkelen bij groepen die achterblijven en om de sport- en beweeginfrastructuur te versterken.

10

Lerend evalueren

Evalueren heeft als doel het gevoerde beleid te verantwoorden en resultaten, effecten en de maatschappelijke impact zichtbaar te maken. Met het oog op het oplossen van complexe maatschappelijke vraagstukken is samen met de stakeholders leren van wat wel en niet werkt in het proces van nog groter belang. Lerend evalueren is een continu proces waarin betrokkenen en experts samen informatie en ervaringen ophalen en delen om kort cyclisch tot een steeds betere uitvoering van het beleid te komen.

1. Inleiding

Sport en bewegen zijn sterk verbonden met ontwikkelingen in de samenleving. Deze visie laat zien welke richting we op willen en welke ambities we samen met alle partners willen verwezenlijken.

Met deze **sport- en bewegvisie** formuleren wij het langetermijnbeleidskader voor sport, sportief bewegen en spelen in de gemeente Groningen. De sport maken we samen. In het Gronings Sportakkoord 'Een leven lang bewegen'² zijn met veel verschillende stakeholders afspraken gemaakt over hoe we samen een volgende stap kunnen zetten om de kracht van sport te benutten. Voor het ontwikkelen van deze sport- en bewegvisie zijn wij opnieuw met stakeholders van binnen en buiten de sport in gesprek gegaan. Met sportverenigingen, ondernemers, de topsport, het onderwijs, kennisinstellingen, de aangepaste sport, de zorg, de Sportkoepel, de Adviescommissie voor de Sport en vertegenwoordigers uit andere beleidsterreinen zijn we op zoek gegaan naar langetermijnambities als stip op de horizon. Wat zijn de vraagstukken die er écht toe doen in Groningen? Wat hebben we geleerd uit de vorige beleidsperiode? Welke strategische koers is nodig om hierin stappen te zetten?

Sport- en bewegvisie

Onze **visie** laat zien hoe wij met het Groningse sportveld kijken naar sport en bewegen in onze samenleving. Naar de waarden die ze in zich hebben, de unieke kracht van de Groningse sport, de uitdagingen die zich in de nabije toekomst voor kunnen doen, de knelpunten die er nu al zijn en vooral waar de ambities liggen. De vele toekomstdromen van betrokkenen die we gesproken hebben, inspireren. Maar ze zijn verre van vanzelfsprekend. Deze sport- en bewegvisie geeft daarom niet alleen richting aan de sport- en beweegprogramma's die vanuit de gemeente Groningen ontwikkeld worden, maar inspireert hopelijk ook andere stakeholders om vooral **samen** met deze ambities aan de slag te gaan.

Dit beleidskader is niet alleen een vervolg op de Sportvisie 2010-2020 'Meer ruimte voor sport en bewegen'³ en het Meerjarenprogramma 'Sport en bewegen 2016-2020'⁴. Bestaande programma's zoals De Bewegende Stad⁵, Bslim 3.0⁶ en de Uitvoeringsagenda Topsport 2018+⁷ zijn allemaal ondergebracht in dit nieuwe beleidskader. Tegelijkertijd harmoniseert dit beleidskader het sport- en beweegbeleid voor de voormalige gemeenten Groningen, Haren en Ten Boer.

Afkadering

De sportwereld blijft zich ontwikkelen en er ontstaan steeds meer verschillende verschijningsvormen van sport en bewegen. Diversiteit in het sportlandschap is belangrijk, vooral omdat mensen diverse motieven kunnen hebben om deel te nemen. Of je nu deelneemt om te winnen, voor de gezelligheid, om fit te worden of voor de ontspanning, iedereen kan op zijn of haar eigen manier de kracht van sport ervaren. **Prestatiesport, recreatiesport, sportief bewegen en spelen** hebben allemaal een eigen belangrijke maatschappelijke functie én weten vele beoefenaren aan zich te binden. Het functioneel bewegen is enorm belangrijk in de strijd tegen welvaartsziekten. Het is een thema waar de gemeente Groningen zich sterk voor maakt en een

belangrijk onderdeel van de Healthy Ageing Visie⁸. Functioneel bewegen maakt echter geen deel uit van dit sport- en beweegbeleid, omdat dit domein binnen een ander beleidsterrein een plek heeft en andere stakeholders kent.

Met deze sport- en beweegvisie maken we verbinding met de vele beleidsterreinen die de sport raken. Afstemming op beleidsniveau is één, maar het verschil is pas echt te maken als de professionals en vrijwilligers vanuit de verschillende domeinen elkaar vinden in de praktijk. Na het formuleren van onze visie en de gedeelde ambities wordt een viertal strategieën beschreven waarmee we deze uitdagingen aangaan. Deze worden vervolgens onderbouwd op basis van beschikbare kennis.

PRESTATIE SPORT

- Winnen
- Competitie
- Verbeteren

RECREATIE SPORT

- Leuk
- Gezellig
- Uitdaging

SPORTIEF BEWEGEN

- Gezond en fit
- Uiterlijk
- Uitlaatklep

SPELEN

- Ontmoeten
- Ontspannen
- Ontdekken

Vervolg

De sport- en bewegvisie is het kader van waaruit wij de nieuwe gemeentelijke uitvoeringsprogramma's vormgeven. Dit begint met een nieuw **Meerjarenprogramma Sport & Bewegen**, dat we eind 2020 presenteren. Hierin staan de ambities vanuit de gekozen strategieën uitgewerkt naar concrete acties. Ook hoort daar een cijfermatige onderbouwing van de huidige situatie en een uitwerking naar concrete doelstellingen bij. Met deze achterliggende langetermijnvisie beschrijven we waar we vanaf 2021 meerdere beleidscycli mee aan de slag gaan. De nadruk ligt hierbij op wat we samen met alle partners kunnen bereiken. Sportief kapitaal voor iedere Groninger is alleen mogelijk als we samen de schouders onder de ambities zetten.

2. Sportief kapitaal

Sport draagt bij aan een sterke samenleving. Sporten is gezond. Het activeert mensen en zorgt voor meer sociale cohesie. Een leven lang sporten en bewegen begint met sportief kapitaal.

DNA Groningse sport

Groningen onderscheidt zich historisch gezien als handelsstad, kennisstad, studentenstad, cultuurstad én sportstad. Eind negentiende eeuw begon Be Quick als cricketvereniging en in 1920 werden zij in het voetbal landskampioen van Nederland. In 1918 werd het Instituut voor Lichamelijke Opvoeding opgericht. Groningen kent een sterk verenigingsleven met veel historie. Ze is een gemeente met een sterke **sportidentiteit**.

Ook recent kent de Groninger sport veel successen. Landstitels voor Lycurgus en Donar, bekerwinst voor FC Groningen. Ook de laatste decennia bracht Groningen sporticonen voort die zo veel bereikt hebben dat een achternaam onnodig is: Marianne, Ranomi, Bauke en Arjen, om er een aantal te noemen. De Groningse topsporters staan symbool voor de Groninger sport. Net als veel lokale sportbestuurders, -ondernemers, -professionals en -vrijwilligers kenmerken zij zich door

een sterk **karakter**. De Groningse sport is authentiek, eigenzinnig en onafhankelijk. Deze karaktervolle en gedreven Groningers zijn betrokken bij sport- en beweegorganisaties waar je graag bij wilt horen; ze hebben een grote aantrekkingskracht. De uitdaging is om de neuzen dezelfde kant op te krijgen, maar aan het eind van de dag blijkt dat al deze unieke karakters dezelfde ambities nastreven.

De Groninger sport staat bekend om het **pionieren**. Met een uniek ecosysteem van sportopleidingen en kennisinstellingen binnen het MBO, HBO en WO, waarbij intensieve samenwerking is met de (top)sportorganisaties, zorginstellingen en bedrijven, liggen er grote kansen om te innoveren en ontwikkelen. Zeker omdat de Groningse mentaliteit er een is van aanpakken en doen. Ondernemerschap zit in onze genen. Groningen

als 'space to create the future'? Zeker op het gebied van sport en bewegen!

Zowel letterlijk als figuurlijk is er in Groningen **ruimte** om te sporten en bewegen⁹. Groen is nooit ver¹⁰. Er is ruimte voor ontspanning en bezinning. Groningers trekken er graag op uit om hard te lopen in het Stadspark of Noorderplantsoen, of een rondje te wandelen of te fietsen rondom Haren en Ten Boer. Sportaanbieders en -faciliteiten zijn veelzijdig en laagdrempelig toegankelijk. Symbool hiervoor staan de vele openbare beweegplekken die de gemeente inmiddels rijk is. De diversiteit in het sport- en beweeglandschap geeft de Groninger de vrijheid om te kiezen welke sportbeleving bij hem of haar past. In Groningen zijn er genoeg mogelijkheden om je eigen talenten te ontdekken en jezelf te ontwikkelen. In de Groninger sport krijgt iedereen de ruimte om zichzelf te zijn.

KARAKTER

AUTHENTIEK
EIGENZINNIG
ONAFHANKELIJK

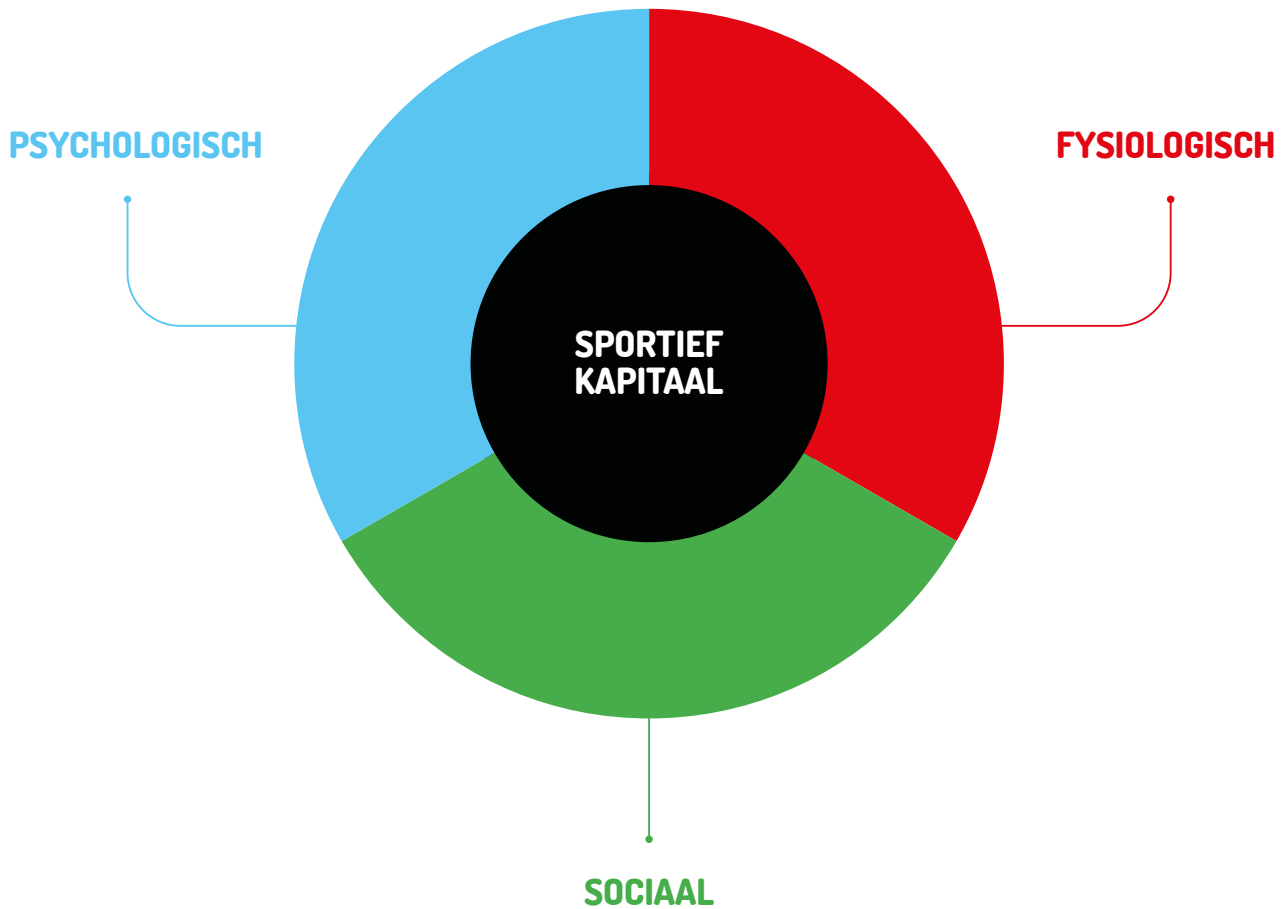
PIONIEREN

INNOVATIE
ONTWIKKELING
AANPAKKEN

RUIMTE

VRIJHEID
VEELZIJDIGHEID
TOEGANKELIJK

Figuur 1: Sportief kapitaal⁹

Voor de (potentiële) sporter

Sport- en beweegbeleid is er voor de sporter én de (nog) niet-sporter. Van prestatiesport tot sportief bewegen en spelen, de (potentiële) deelnemer staat centraal. Om structureel meer mensen aan het sporten en bewegen te krijgen, is het niet voldoende om de sportinfrastructuur te faciliteren. De fanatieke sporter vindt zijn of haar weg wel. Mensen die wel willen, maar drempels ervaren of moeite hebben om het vol te houden, kunnen echter wel een steuntje in de rug gebruiken. Duurzame sportdeelname is te realiseren door het opbouwen van **sportief kapitaal**.

“Sportief kapitaal is de verzameling van fysiologische, sociale en psychologische competenties en ervaringen die een individu stimuleren en motiveren om op de lange termijn deel te nemen aan sport en bewegen.”¹¹

Fysiologische factoren, zoals lichamelijke gezondheid en bewegingsvaardigheid, zijn belangrijke voorspellers van het wel of niet deelnemen aan sport. Een sporter ervaart meer plezier en krijgt meer motivatie als het sporten hem of haar goed afgaat, of als hij of zij een ontwikkeling doormaakt. Het ontdekken van je talenten is hierbij van groot belang. Iemand kan weinig aanleg hebben voor

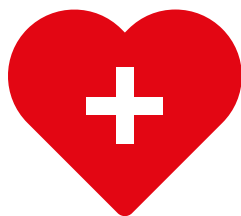
de ene sport, maar veel voor de andere. Verder blijken mensen met een fysieke of mentale beperking over het algemeen minder dan gemiddeld te sporten en bewegen. Hoe minder drempels zij op dat gebied tegenkomen, hoe makkelijker het voor hen is om sportief kapitaal op te bouwen.

Ook **sociale factoren** spelen een grote rol bij de opbouw van sportief kapitaal. Sporten is ook ontmoeten. De eerste sportervaringen zijn vaak sterk beïnvloed door de sportvoorkeuren van ouders, broertjes, zusjes of andere familie. Een stimulerende omgeving van huis uit draagt veel bij aan sportief kapitaal. Sport zorgt ook voor verbindingen met vrienden, burens of collega's. Zelfs individuele sporters zie je steeds meer sociale

verbindingen maken via digitale platformen of door af en toe deel te nemen aan een groot sportevenement. Een sportieve omgeving zorgt ervoor dat sport deel gaat uitmaken van iemands sociale identiteit. Het gevoel ergens bij te horen.

Ten slotte spelen ook **psychologische factoren** een belangrijke rol. Iemand die zelfvertrouwen heeft opgedaan, in staat is zijn of haar sportgedrag te reguleren en daarmee een eigen sportidentiteit ontwikkelt, haakt minder snel af. Mensen die negatieve ervaringen opdoen tijdens hun sportbeoefeningen, wat helaas ook regelmatig voorkomt, zijn moeilijk terug te winnen voor de sport. Een veilig en positief sportklimaat is essentieel voor het opbouwen van dit aspect van sportief kapitaal.

FYSIOLOGISCHE FACTOREN

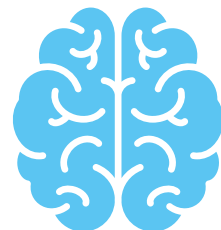
- Bewegingsvaardigheid
- Talenten ontdekken
- Toegankelijk voor mensen met een beperking

SOCIALE FACTOREN

- Stimulerende omgeving
- Sociale verbinding en ontmoeting
- Erbij horen

PSYCHOLOGISCHE FACTOREN

- Zelfvertrouwen
- Zelfregulatie
- Sportidentiteit

Sportlandschap in beweging

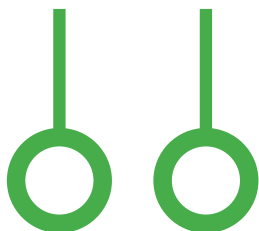
Een leven lang sporten en bewegen begint met het ontwikkelen van sportief kapitaal op jonge leeftijd. Vanuit sportief kapitaal groeit de motivatie om actief te zijn en drempels (tijd, geld, afstand, gewoonten) te overwinnen. Een sterke **sport- en beweeginfrastructuur** is essentieel voor het bieden van de gelegenheid om te sporten en bewegen en om deze drempels te verlagen. Minstens zo belangrijk is dat de activiteit, begeleiding en faciliteit vervolgens aansluit op de motivatie van de deelnemer en tot een positieve ervaring leidt. Deelname kan weer leiden tot toename van het sportief kapitaal, maar negatieve ervaringen doen hier afbreuk aan. Zodra motieven veranderen, drempels toenemen of negatieve ervaringen vaker voorkomen, is het zaak om tijdig een verandering van sportomgeving te zoeken.

Het sportlandschap is sterk in beweging. De sportvereniging, gekenmerkt door het voor-en-doorledenprincipe en gebruikmakend van gemeentelijke faciliteiten zoals gymzalen, sporthallen en sportvelden, weet nog steeds veel (met name jongere) beoefenaren aan zich te binden. Competitie, ontwikkelen en gezelligheid gaan hier hand in hand. Om ook de volwassenen te behouden voor de sport, zie je langzaam een meer ondernemende houding bij sportverenigingen. Geholpen door hun sportbonden op de achtergrond worden concepten ontwikkeld gericht op jongvolwassenen, ouderen of kwetsbare groepen. Er wordt geëxperimenteerd met flexibele lidmaatschapsvormen en activiteiten met een verhoogde belevingswaarde.

De sportvereniging is al lang niet meer de enige sportaanbieder. Fitness, veelal aangeboden door ondernemers, is inmiddels de meest beoefende sport in Nederland. Gevolgd door sporten die individueel, ongeorganiseerd of door mensen zelf licht georganiseerd te beoefenen zijn: wandelen, zwemmen, hardlopen en fietsen. De grootste georganiseerde sporten zijn nog steeds voetbal en tennis, maar ook dansen en yoga staan nu in de top 10. Het sportlandschap wordt steeds diverser. Daar waar mensen met enige regelmaat samen sporten, of het nu in verenigingsverband, commercieel of zelfgeorganiseerd is, spreken we van een **sportclub**. Waar de ongeorganiseerde sport veel sportief kapitaal vraagt van een sporter om het vol te houden, zijn sportclubs bij uitstek sociale verbanden waar sportief kapitaal op te bouwen is.

De wensen en behoeften van de sporter veranderen continu. De openbare ruimte, met daarin speel- en beweegplekken, parken en wandel- en fietsroutes wordt steeds meer voor sportieve activiteiten benut. Naast fysieke plekken is er een steeds grotere rol voor online sportcommunities, zoals Strava, Runkeeper en Fitbit. Digitale communicatie wordt steeds belangrijker in de sport. Het gebruik van virtual reality, augmented reality, sensortechnologie en data speelt in toenemende mate een rol in nieuwe sportconcepten. Meer en meer mensen zijn bereid een beetje extra te betalen voor professionele begeleiding, of voor de mogelijkheid om eens wat anders te doen.

HARDWARE

- Sportaccommodaties
- Outdoor Fitness
- Speelplekken/-pleinen
- Groen
- Routes

SOFTWARE

- Activiteiten
- Begeleiding
- Interventies
- Communicatie

ORGWARE

- Sportclubs
- Professionals in de wijk
- Onderwijs
- Maatschappelijke partners
- Gemeente

Lokale sportclubs staan voortdurend voor de uitdaging om voldoende leden of klanten te behouden, in te blijven spelen op de vraag en de kwaliteit te bewaken. Veel tijd en ruimte om verder vooruit te kijken en de organisatie te ontwikkelen is er vaak niet. Meer samenwerkingskracht tussen alle bij sport en bewegen betrokken stakeholders kan hier een oplossing bieden: samen eigenaar voelen van de geformuleerde ambities en aan de slag gaan met innovatieve oplossingen voor de complexe uitdagingen die er liggen. Hierbij is het belangrijk om nog beter te kijken naar wat wel en niet werkt. De club draaiend houden kunnen wij allemaal zelf, maar de club doorontwikkelen doen we samen.

Grote globale megatrends raken onze samenleving en dus ook de sport. De sport moet blijven verkennen welke kansen en bedreigingen individualisering, vergrijzing, verstedelijking, klimaatverandering en digitalisering bieden. Soms moet de sport mee met de ontwikkeling. Denk aan sportprogramma's op maat, aangepaste vormen voor senioren, urban sports, verduurzaming van accommodaties of zichtbaarheid in de sociale media. Anderzijds kan sport soms ook de tegenwereld bieden waar veel mensen behoefte aan hebben. Als sociale ontmoetingsplek, lekker in de buitenlucht of waar je even helemaal offline bent. Samen bouwen we aan een sportinfrastructuur die in staat is te anticiperen op toekomstige veranderingen.

Opbrengsten samenleving

Groningen staat voor een aantal **complexe maatschappelijke uitdagingen**, de zogeheten 'wicked problems'¹². Generatie-armoede, eenzaamheid, overgewicht en obesitas, sociale ongelijkheid, polarisering, ongezonde prestatiedruk en klimaatverandering zijn hier voorbeelden van. Het zijn allemaal unieke vraagstukken die vanuit verschillende invalshoeken te definiëren zijn, geen eenduidig aan te wijzen oorzaken hebben en ondanks alle kennis niet zomaar op te lossen zijn. Oplossingen leiden vaak weer tot nieuwe problemen en ondanks alle inspanningen ontwikkelen deze complexe uitdagingen zich enorm onvoorspelbaar.

Sport en bewegen kunnen vaak niet in hun eentje deze maatschappelijke uitdagingen uit de wereld helpen. Toch heeft participatie in sport wel vaak als bijvangst dat er bijgedragen wordt aan het bestrijden van deze problemen. Armoede bestrijd je primair vanuit werk en inkomen, daarnaast biedt sport een laagdrempelige manier om actief aan de samenleving deel te nemen. Nieuwe

woonvormen of inrichting van de buurt zijn essentieel om eenzaamheid tegen te gaan, maar ook sportplekken kunnen belangrijke ontmoetingsplekken zijn. Dagelijks bewegen en gezonde voeding vormen de basis in de strijd tegen overgewicht en obesitas, maar sport en bewegen zijn wel essentieel voor het ontwikkelen van positieve gezondheid¹³.

Omdat plezier voorop staat bij sport en bewegen, spelen ze een positieve rol bij de verschillende maatschappelijke uitdagingen. De nadruk ligt niet op wat je niet kan, niet hebt of niet mag. De nadruk ligt op de activiteit zelf en het plezier dat je daarbij ervaart. De bijvangst is dat mensen sociaal kapitaal ontwikkelen, geactiveerd worden, fitter worden en zich ontwikkelen. Deze bijdrage van sport en bewegen is echter niet vanzelfsprekend. Ook in de sport vraagt het continu inspanning om mensen te activeren, sociale verschillen te overbruggen, een gezonde omgeving te bieden en een positief pedagogisch klimaat te bieden.

ACTIEF MEEDOEN

- Vrijwilligers
- Initiatieven
- (Re)socialisatie
- Actief burgerschap

SAMEN LEVEN (SOCIALE BASIS)

- Sociaal kapitaal
- Ontmoeten
- Erbij horen
- Onderling begrip
- Leuke activiteiten

POSITIEVE GEZONDHEID

- Lichamelijk fit
- Positieve gevoelens
- Zingeving
- Kwaliteit van leven
- Dagelijks leven

POSITIEF OPGROEIEN

- Talenten ontplooiën
- Zelfsturing en regie
- Normen en waarden
- Veilig en positief sportklimaat

Gronings Sportmodel

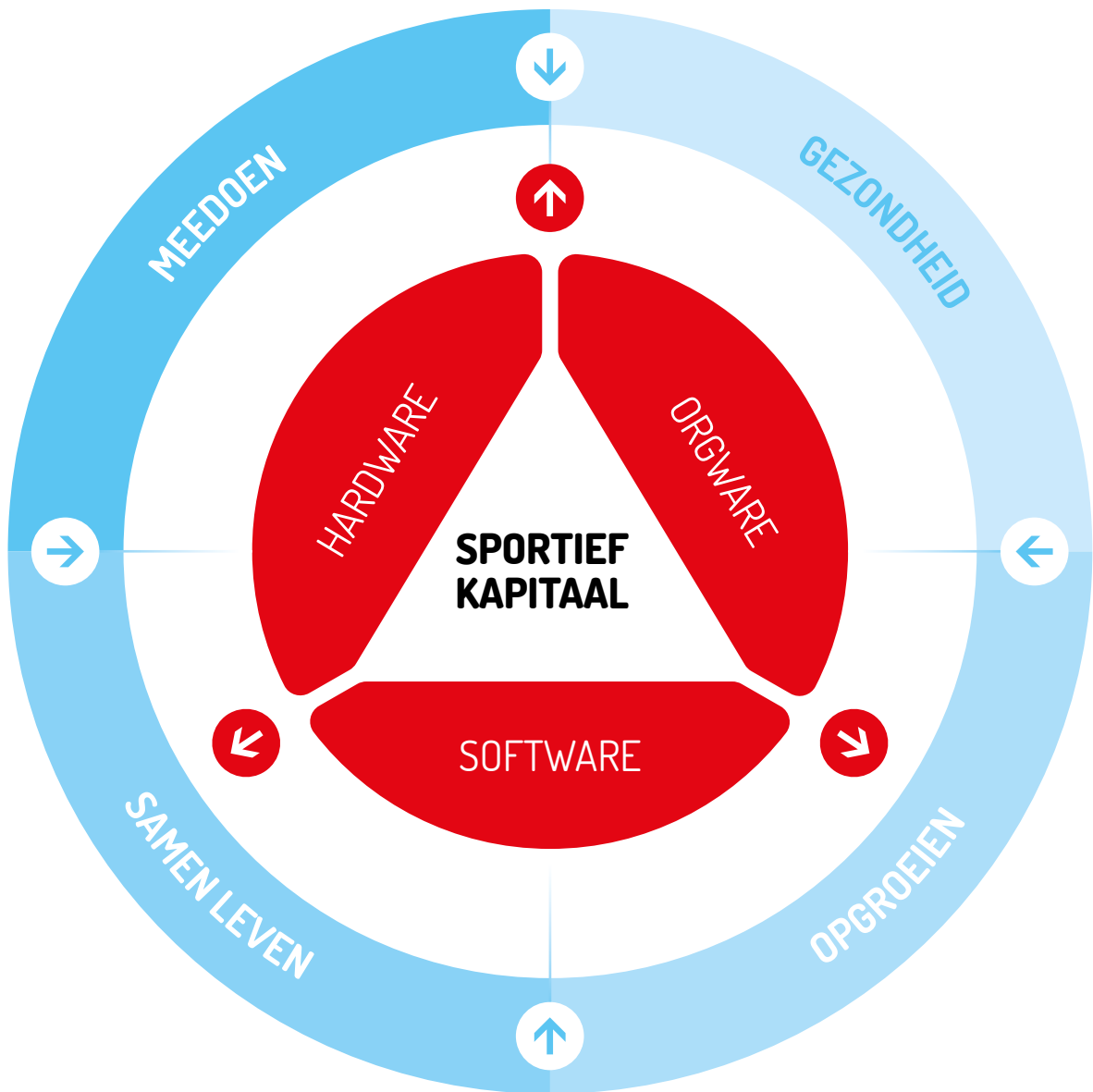
Het Gronings Sportmodel werkt van **binnen naar buiten**. Het ontwikkelen van sportief kapitaal begint van jongs af aan bij speelplekken in de buurt, de kinderopvang, het onderwijs en de sportclub. Hoewel het sportief kapitaal zich door positieve en negatieve ervaringen altijd kan toe- of afnemen, wordt het voor mensen met weinig sportief kapitaal steeds lastiger om op latere leeftijd nog voldoende motivatie te vinden om drempels te overwinnen. Een goede bewegingsvaardigheid, zelfvertrouwen, zelfregulerende vaardigheden en sociale contacten dragen bij aan het maken van de overstap naar een andere sport- of beweegcontext wanneer motieven of behoeften veranderen. Mensen met veel sportief kapitaal zijn beter in staat om die activiteit te vinden die op dat moment bij hem of haar past. Als door meer sportief kapitaal de deelname groeit, komt dit direct en goede aan de sport- en beweeginfrastructuur. Denk aan het financieel bestaansrecht van sportclubs of de exploitatie van sportaccommodaties. Meer mensen actief in een florerend sportlandschap maakt de maatschappelijke impact van de sport in Groningen verder vergroot wordt groter.

Anderzijds werkt het Gronings Sportmodel ook van **buiten naar binnen**. Als organisaties in het Groninger

sportlandschap meer aandacht besteden aan maatschappelijke waarden als meedoen, samen leven, gezondheid en positief opgroeien, versterkt dit de sport- en beweeginfrastructuur. Een ouder laat zijn of haar kind graag lid worden van een vereniging met een positief sportklimaat. Fitnessen doe je graag bij een club die echt weet bij te dragen aan jouw gezondheid en welbevinden. Iedereen hoort graag bij een sportgroep met een sterke sociale samenhang. Uitnodigende faciliteiten, activiteiten en begeleiding die goed aansluiten bij behoeften van de deelnemer zorgen voor de positieve ervaringen die nodig zijn om het sportief kapitaal te laten groeien. Extra aandacht moet uitgaan naar leeftijdsgroepen en doelgroepen waar het sportief kapitaal, en dus de motivatie om deel te blijven nemen, afneemt: pubers, jonge ouders, senioren en kwetsbare groepen. Door samen te werken met sportclubs en maatschappelijke partners willen we drempels om mee te doen voor hen verlagen. Tegelijkertijd streven we samen met alle partners naar een sportlandschap dat in staat is te differentiëren en zowel mensen met veel als mensen met weinig sportief kapitaal positieve ervaringen biedt. Sportief kapitaal ontwikkel je in een sport- en beweeginfrastructuur die oog heeft voor mens en samenleving.

Sport voor een sterke samenleving
én maatschappelijke waarden voor een
sterke sport.

Figuur 2: Gronings Sportmodel

3. Ambities

Om sportief kapitaal te laten werken voor de Groningse samenleving, hebben we een vijftal ambities geformuleerd en bouwstenen ontwikkeld om hiermee aan de slag te gaan.

Ambitie 1:

Ieder kind sportief en vaardig

“Onze ambitie is dat ieder kind dat opgroeit in Groningen plezier ervaart in sport, bewegingsvaardigheid ontwikkelt en ontdekt welke sportbeleving bij hem of haar past”

Een leven lang sporten en bewegen begint met het opbouwen van sportief kapitaal bij de jeugd. Ook kinderen die geen deel uitmaken van een sociale omgeving die sport en bewegen stimuleert, moeten de kans krijgen om een eigen **sportidentiteit** te vormen. Het uitgangspunt is dat elk kind zijn of haar talenten heeft en dat deze te ontwikkelen zijn. Ontdekken wat bij jou als sporter past (oriëntaties), de kans krijgen om daar beter in te worden (zelfregulatie) en het organiseren van sociale steun (begeleiding, vriendjes, ouders) is hierbij essentieel. Kinderen brengen steeds meer tijd door achter schermpjes met het spelen van games en sociale media. Sport, bewegen en spelen moeten zo aantrekkelijk zijn en aansluiten op de belevingswereld van het kind dat de hele dag stilzitten niet langer een optie voor hen is.

Op school

In het bewegingsonderwijs staat goed leren bewegen centraal. De vakdocent is in staat om diversiteit in beweegvormen aan te bieden en de kinderen te begeleiden bij het ontwikkelen van hun bewegingsvaardigheid. Dit is ook dé plek waar je alle kinderen bereikt. Het opdoen van positieve ervaringen, ontdekken waar jouw talenten liggen en gemotiveerd raken om mee te doen aan sport en bewegen zijn hierbij belangrijke resultaten.

In de wijk

Of het nu de ‘verlengde schooldag’ betreft, de buitenschoolse opvang, Bslim-activiteiten van buurtsportcoaches of anders georganiseerde sportstimuleringsactiviteiten, er wordt altijd gestreefd naar een afwisselend programma. Je leert hier samen sporten en spelen met vriendjes en vriendinnetjes. Kinderen en jongeren worden zelf betrokken bij het kiezen van activiteiten, in de organisatie of zelfs als aanjager van lokale deelname. Het doel is om aan te sluiten bij de interesses en belevingswereld van kinderen die (nog) weinig sportief kapitaal hebben. In samenwerking met vakdocenten, buurtsportcoaches en andere professionals in de wijk wordt gezocht naar oplossingen voor het wegnemen van drempels die kinderen ervaren om mee te doen.

BOUWSTENEN 'IEDER KIND SPORTIEF EN VAARDIG'

1. Ontwikkelen bewegingsvaardigheid met veelzijdig beweegaanbod.
2. Kinderen helpen hun eigen sportieve talenten te ontdekken.
3. Zelf regie leren nemen in de eigen sportieve ontwikkeling.
4. Creëren van een veilig en positief sociaal-pedagogisch sportklimaat tijdens alle activiteiten.
5. Samenwerking tussen vakdocenten, professionals in de wijk en sportclubs om belemmeringen weg te nemen.
6. Aansluiten bij de belevingswereld van kinderen met weinig sportief kapitaal.
7. Kinderen een stem geven en actief betrekken als aanjager van de sportdeelname in de wijk.

Figuur 3: Beweegschijf¹⁴

1. VERPLAATSINGSVAARDIGHEDEN

- Lopen
- Rennen
- Springen
- Rollen
- Zwaaien
- Klimmen
- Bewegen op muziek
- Glijden
- Rijden

2. BALANSVAARDIGHEDEN

- Balanceren
- Vallen
- Stoeien
- Hinkelen
- Vechten
- Drijven

3. BAL- EN OBJECTVAARDIGHEDEN

- Gooien
- Vangen
- Slaan
- Trappen
- Schieten

Ambitie 2: Vitale sportclubs in de buurt

“Onze ambitie is een grote diversiteit aan vitale sportclubs met een breed sport- en beweegaanbod, zodat iedere Groninger een plek in de buurt vindt om met veel plezier te sporten en bewegen”

Sportclubs zijn er in vele verschijningsvormen. Of het nu om een sportvereniging, sportonderneming, sportstichting of lichter georganiseerd clubje sportieve mensen gaat, kenmerkend voor sportclubs is dat ze in staat zijn een sterke binding te ontwikkelen met hun leden, abonnees of klanten. Juist dit **clubgevoel** maakt dat mensen vaak langdurig, soms zelfs een leven lang, betrokken blijven bij dezelfde club. Plezier of presteren? Klanten of leden? Sport of samenleving? Elke sportclub heeft haar eigen oriëntaties en prioriteiten, elke sportclub is uniek. Juist de diversiteit aan sportclubs en -aanbod maakt dat vrijwel altijd iets te vinden is dat bij jouw sportieve behoeften past.

Vitaliseren

Besturen of ondernemen in een sportlandschap dat sterk in beweging is, brengt grote uitdagingen met zich mee. Vraagstukken als vrijwilligerstekorten, ledenwerving, sponsoring, flexibel aanbod en accommodatievraagstukken zijn van alle tijden. Wensen en behoeften van leden, abonnees en klanten zijn continu in ontwikkeling. In de hectiek van alledag vooruit blijven kijken is een uitdaging. De kunst is om in het vizier te houden wat

voor soort club je wil zijn en tegelijkertijd in te spelen op kansen en bedreigingen in de omgeving. De ruimte nemen om te experimenteren en hier de sporter zelf bij te betrekken is essentieel. Sommige vraagstukken vragen een aanpak die specifiek is voor een bepaald type club, andere vraagstukken zijn generiek en soms kunnen heel verschillende sportclubs van elkaar leren. Het ondersteunen van vitaliseringsprocessen bij sportclubs vraagt een hoge mate van maatwerk en vakmanschap.

Kwaliteit van het clubkader

De trainer, coach of instructeur maakt hét verschil in het aanwakkeren van het sportieve vuurtje tijdens sportactiviteiten. Vrijwel elke sporter kan zich een begeleider herinneren die iedere deelnemer enthousiast kreeg, verrassende en leuke activiteiten organiseerde en oog had voor elk individu. Toch blijkt het voor veel sportclubs lastig om zulke begeleiders te vinden of om de kwaliteit van het clubkader te verhogen. Door samen te werken met sportbonden, kennisinstellingen en lokale partners kunnen deze clubs dit probleem zo goed mogelijk aanpakken.

Inclusief

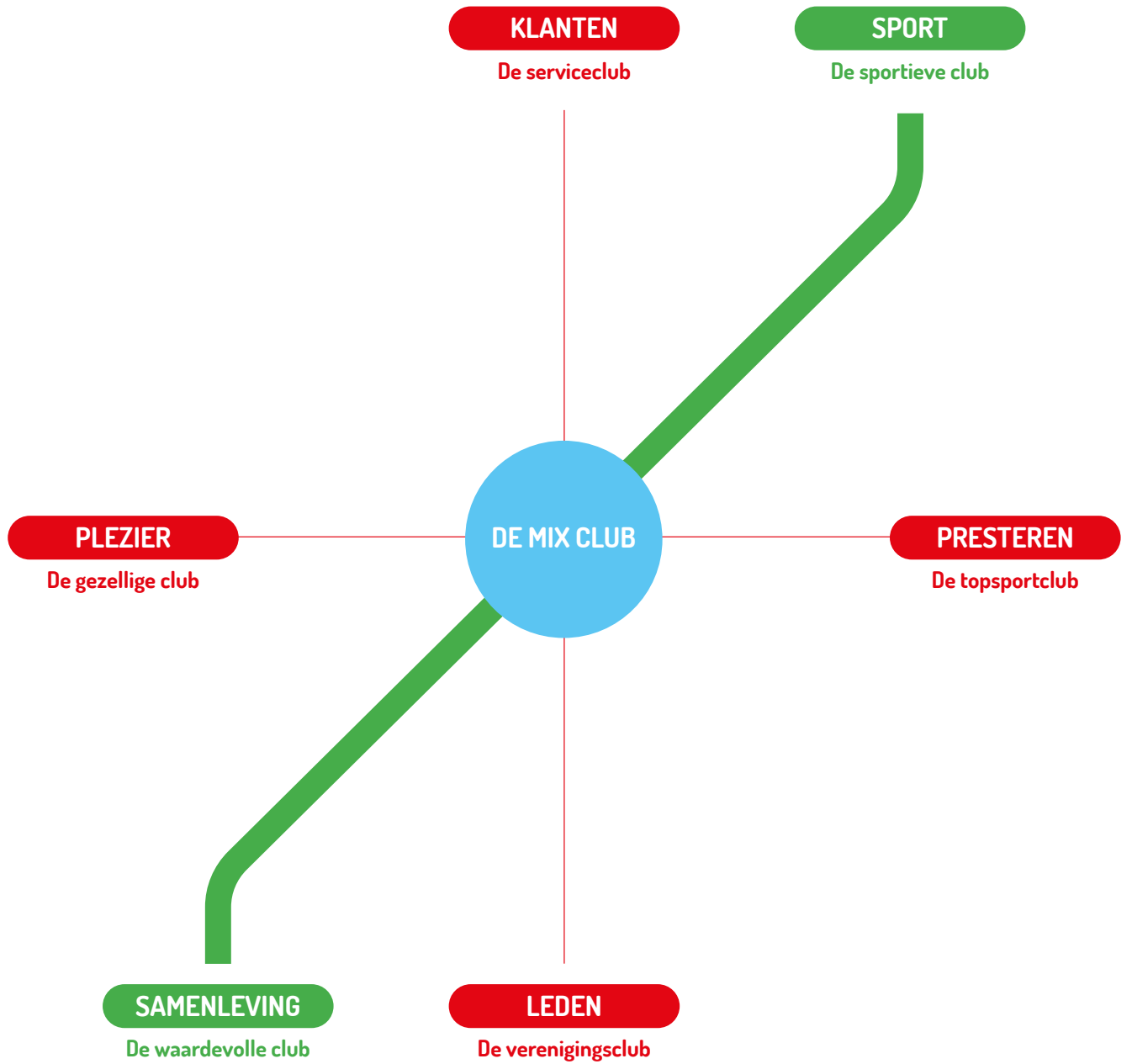
Veel sportclubs zijn onbewust een omgeving waar mensen met veel sportief kapitaal zich thuis voelen, maar waar mensen met weinig sportief kapitaal moeilijk kunnen aarden. Dit uit zich vaak expliciet in de vorm van weinig aanbod voor ouderen of voor mensen met een fysieke of verstandelijke beperking. Het uit zich ook impliciet in de zin van dat bij veel clubs de meeste aandacht uitgaat naar de meest getalenteerde

deelnemers. Of dat onbewust barrières worden opgeworpen als het gaat om taal, gebruiken, rituelen en omgangsnormen, waardoor bepaalde sociale groepen zich minder uitgenodigd voelen om deel te nemen. Discriminatie van mensen met een migratieachtergrond en LHBTI'ers hoort in de sport niet thuis. Maar ook in de sport is er nog veel te doen als het gaat om diversiteit in sportbesturen, zowel wat betreft leeftijd, sekse als culturele achtergrond.

BOUWSTENEN 'VITALE SPORTCLUBS IN DE BUURT'

1. Versterken van sportbesturen door aandacht voor diversiteit in het bestuur en meer langetermijnperspectief.
2. Aandacht voor het unieke clubgevoel: waar staan we als sportclub voor?
3. Leden, abonnees of klanten betrekken om nieuwe initiatieven uit te proberen. Aanbod aanpassen aan behoeften van verschillende doelgroepen binnen de club.
4. Lokale samenwerking om aan de slag te gaan met terugkerende vraagstukken als vrijwilligers, ledenwerving en sponsoring.
5. Versterken van een veilig en positief sociaalpedagogisch sportklimaat binnen de sportclub. Binnen onze clubs gaan mensen sportief en respectvol om met elkaar, de tegenstander én minderheden.
6. Beter gekwalificeerde begeleiding, aan de slag met scholing en een klimaat waarin het clubkader van elkaar kan leren.
7. Ontsluiten van kennis uit kennisinstellingen en topsportorganisaties om de begeleiding op alle niveaus te verbeteren.

Figuur 4: Typologie sportclubs^{15,16}

Ambitie 3: Uitnodigende sportieve ruimte

“Onze ambitie is het behouden en ontwikkelen van uitnodigende sportaccommodaties en -faciliteiten die voldoen aan de behoeften van de sporter, financieel verantwoord zijn en optimaal benut worden”

Sportaccommodaties en -voorzieningen die uitnodigen om te sporten en bewegen, vergroten het sportplezier van de deelnemer en dragen zo bij aan het sportief kapitaal. Aan de hand van vierjaarlijks capaciteitsonderzoek wordt gekeken of de beschikbare faciliteiten nog aansluiten bij de **behoeften van de sporter**. Hierbij wordt rekening gehouden met zowel demografische veranderingen als ontwikkelingen met betrekking tot behoeften van sporters. Of het nu gaat om buitensportaccommodaties, sporthallen, gymzalen, zwembaden, ijsbanen of andere sportieve ruimte, de uitdaging blijft altijd hoe deze ruimten optimaal te benutten zijn. Daarbij willen we sportvoorzieningen die nog in de wijken liggen behouden en werken aan de toegankelijkheid. We streven ernaar dat sportvoorzieningen nog sterker een sociale ontmoetingsplek zijn in de wijk.

Integrale afweging

Verscheidene sportbonden hebben planningsnormen of -richtlijnen voor wat betreft de kwantiteit en kwaliteit van sportaccommodaties. Bij het maken van een integrale afweging als het gaat om investeringen in de sportieve ruimte zijn deze altijd richtinggevend en niet leidend. De gemeentelijke sportfaciliteiten kosten jaarlijks (veel) meer dan wat de huurders en gebruikers betalen. Deze

negatieve exploitatie is legitiem, omdat hiermee de (financiële) drempels om te sporten en bewegen laag kunnen blijven en dit maatschappelijke meerwaarde oplevert. Voor deze integrale afweging wordt altijd gekeken naar de spreiding in de gemeente en de specifieke behoeften in wijken en dorpen, waarbij een goede samenwerking tussen sport en onderwijs wordt gezocht. Maar ook naar in welke mate de potentiële gebruikers bijdragen aan de gezondheid, het samen leven, het meedoen of het positief opgroeien in Groningen. Investerings die mensen met weinig sportief kapitaal in beweging kunnen krijgen, zijn extra waardevol. Kortom, in een verantwoorde beslissing zijn zowel exploitatie als maatschappelijk nut meegewogen. Daarnaast willen we vanuit sport bijdragen aan de gemeentelijke ambities op het gebied van duurzaamheid, om in 2035 de hele gemeente CO₂-neutraal en aardgasloos te hebben.

Publiek-Private-Particuliere-Samenwerking (PPPS)

De gemeente streeft een hoog kwaliteitsniveau na als het gaat om kwesties als toegankelijkheid, veiligheid, hygiëne, en onderhoud van de faciliteiten in ons beheer. Kwaliteit voor de sporter maak je samen. Steeds meer sportfaciliteiten worden multifunctioneel ingezet.

Niet alleen de sportclub, maar ook het onderwijs, de kinderopvang, bedrijven en individuele gebruikers kunnen gebruikmaken van de faciliteiten. Sportkantines zijn eventueel nog breder in te zetten als vergaderruimte of werkplek. Samen houden we de sport betaalbaar. Daarnaast krijgt de sportieve ruimte steeds meer een buurtfunctie waar een kopje koffie gedronken kan worden en van waaruit activiteiten voor ouderen en kwetsbare groepen kunnen starten. Een mooi voorbeeld waar sport als aanjager voor gebiedsontwikkeling fungeert, is sportcentrum Europapark waarin gemeente en Noorderpoort participeren. Samen met bewoners en

andere stakeholders is gewerkt aan de beweegvriendelijke inrichting van het omringende gebied. Zo zijn er loop- en fietsroutes en sport- en spelvoorzieningen aangebracht. Professionals in de wijk en de gebruikers van de sportfaciliteiten kunnen nog meer samenwerken om de sportieve ruimte als sociale voorziening te benutten. Ook het Gronings Sportakkoord, met de Sportwijken is hier een uniek voorbeeld van. Binnen dit concept werken verschillende partijen samen om, op basis van de behoeften uit de wijk(en), een passend sport- en beweegaanbod te creëren.

BOUWSTENEN 'UITNODIGENDE SPORTIEVE RUIMTE'

1. Voor integrale afweging investeringen kijken naar toekomstige vraag én naar maatschappelijk nut van faciliteiten.
2. Bij (her)ontwikkeling zowel lokale behoeften, toekomstige vraag en spreiding over de gemeente integraal mee laten wegen.
3. Gelijk speelveld en transparantie richting sportclubs als het gaat om tarieven, eigendom, vergoedingen en ondersteuning.
4. Samen met lokale stakeholders rondom een sportvoorziening zoeken naar mogelijkheden om tot een optimale benutting en verduurzaming te komen.
5. Samen met de gebruikers een hoog kwaliteitsniveau nastreven en bewaken.
6. Streven naar een thuisbasis voor sportclubs die van betekenis kunnen en willen zijn als sociale ontmoetingsplek in de wijk.
7. Anticiperen op veranderingen in de vraag naar sportieve ruimte door multifunctionaliteit in te bouwen.

Ambitie 4: Sporten en spelen in de buurt

“Onze ambitie is om onze wijken, buurten en dorpen zo in te richten dat iedere inwoner lage drempels ervaart om te sporten, spelen, bewegen en elkaar te ontmoeten in de openbare ruimte”

De openbare ruimte is misschien wel de belangrijkste sportvoorziening van de gemeente aan het worden. Steeds meer mensen sporten of bewegen ongeorganiseerd of zelf georganiseerd op openbare beweegplekken of elders in de openbare ruimte. Het geeft de **vrijheid en flexibiliteit** waar veel mensen naar zoeken, het is laagdrempelig en het is voor iedereen toegankelijk. De afgelopen jaren zijn verschillende innovatieve beweegplekken gerealiseerd die van maatschappelijke betekenis zijn gebleken in de buurt.

Spelen

Spelen is van groot belang voor de ontwikkeling van een kind. Door te spelen maken kinderen groei door op intellectueel, sociaal, emotioneel en motorisch vlak. Ook volwassenen zouden vaker aan spelen toe moeten komen. Spelen is stressverlagend, is een uitlaatklep voor negatieve emoties en nodigt uit tot creatieve expressie.

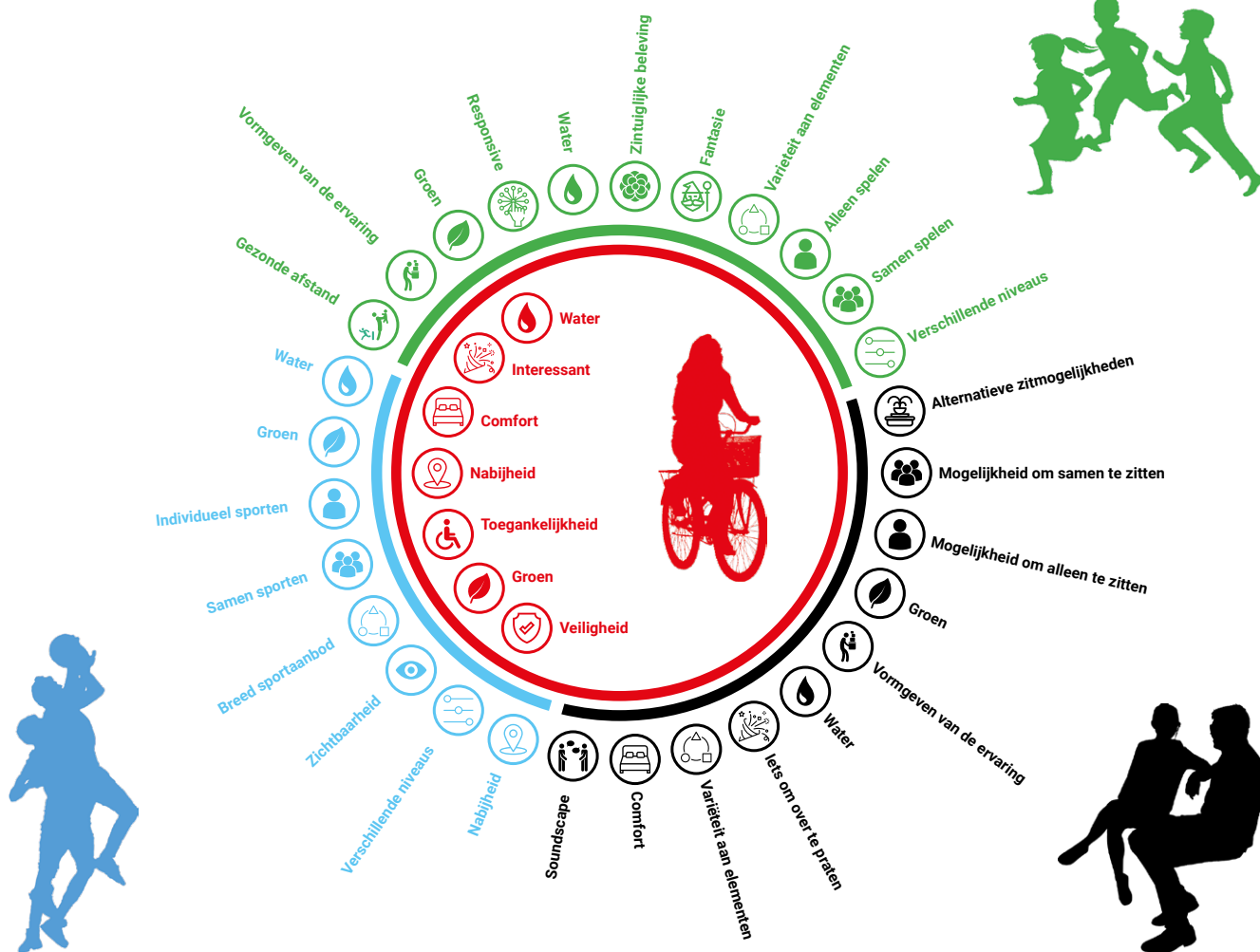
Waar bij veel sportclubs de nadruk ligt op extrinsieke doelen als presteren, winnen, ontwikkelen en fit worden, gaat het bij spelen vooral om de vrijheid en het genieten van het moment. Spelen is essentieel voor het leerproces van kinderen, waarbij zij cognitieve en sociaal-emotionele vaardigheden ontwikkelen. Speeltuinen, playgrounds, openbare fitnessplekken en urban sportfaciliteiten moeten uitdagend en uitnodigend zijn om hen verschillende sport- en beweegvormen te laten ontdekken. Activeringsprogramma's opgezet met stakeholders in de buurt kunnen een extra zetje geven om doelgroepen met minder sportief kapitaal aan het spelen en bewegen te krijgen. Onderwijs en kinderopvang kunnen een rol spelen in het (her)ontdekken van buitenspelen. Sportclubs, buurtverenigingen, woongroepen en andere sportorganisaties kunnen bijdragen aan sportief bewegen en spelen voor volwassenen in de buurt.

Herinrichting en verrijking

Op basis van ervaringen vanuit het programma De Bewegende Stad⁵ is een recept ontwikkeld om bij het herinrichten van buurten, het vervangen van verouderde openbare sport- en spelfaciliteiten en het vergroten van de aantrekkingskracht van de sportieve ruimte tot vernieuwende en waardevolle oplossingen te komen. In het ontwerpproces werken omwonenden, gebruikers, verschillende diensten van de gemeente en andere lokale stakeholders intensief samen om tot herinrichting te komen. In de ontwerpen wordt steeds beter rekening gehouden met de aantrekkingskracht tot verschillende doelgroepen. We mikken hierbij op iets grotere sport- en

speelvoorzieningen die goed bereikbaar zijn vanuit de gehele buurt. Binnen het recept worden elementen om te komen tot sporten, bewegen, spelen en ontmoeten met elkaar gecombineerd. Denk bijvoorbeeld aan verschillende mogelijkheden van gebruik, verschillende niveaus, groen, water, zitmogelijkheden, vormgeving en beleving. Vanzelfsprekend zijn veiligheid en onderhoudsvriendelijkheid ook belangrijke aandachtspunten. Veel initiatieven tot herinrichting of verrijking van de buurt als speeltuin komen vanuit de bewoners zelf. Openbare voorzieningen waar vooral een specifieke doelgroep gebruik van maakt, zijn vaak te realiseren door samen te zoeken naar mogelijkheden tot cofinanciering.

Figuur 5: Recept voor sport-, speel-, beweeg- en ontmoetingsplekken¹⁷

BOUWSTENEN 'SPORTEN EN SPELEN IN DE BUURT'

1. Sport- en speelplekken zijn uitdagend en sluiten aan bij de belevingswereld van de beoogde doelgroepen, zoals bewoners met weinig sportief kapitaal.
2. Bij herontwikkeling van een wijk of buurt integraal kijken vanuit behoeften, bestaande faciliteiten, maar ook ruimtelijk.
3. Bewoners, gebruikers, lokale stakeholders en verschillende diensten van de gemeenten participeren in de (her)ontwikkeling van sportieve openbare ruimte.
4. Het recept om zowel sport, spel, bewegen als ontmoeten te faciliteren in de openbare ruimte wordt waar mogelijk toegepast.
5. Voorzieningen gericht op specifieke doelgroepen worden ontwikkeld in cocreatie en cofinanciering met de betrokken partijen en doelgroep.
6. Actieve bewoners en gebruikers kunnen ook betrokken worden in de activering, (sociale) veiligheid en/of klein onderhoud van de sport- en speelplekken.
7. Ontsluiting en verbinden van groen, diversiteit in voorzieningen en het onder de aandacht brengen van de voorzieningen worden gebiedsgericht ontwikkeld.

Ambitie 5: (Top)talent als inspiratiebron

“Onze ambitie is om in Groningen een talentklimaat te ontwikkelen waar iedere sporter op zijn of haar eigen niveau begeleid, gestimuleerd en geïnspireerd wordt om het beste uit zichzelf te halen”

Groningen is een gemeente waar talentontwikkeling hoog in het vaandel staat. In Groningen streven we ernaar dat ieder kind gelijke kansen krijgt om zijn of haar talenten te ontdekken en te ontwikkelen en om uit te blinken. Een **talentklimaat** dat zowel de potentiële topsporter als de meer recreatief georiënteerde sporter de kans geeft om het beste uit zichzelf te halen. Talentontwikkeling in de sport kent een piramidevorm. De basis wordt gelegd bij het spelen, bewegingsonderwijs en de vele sportclubs. Een deel van de sporters stroomt door naar talentprogramma's en een deel daarvan bereikt de topsport. Aan de bovenkant van deze piramide kent Groningen een sterk ecosysteem. De samenwerking tussen topsportorganisaties, topsportclubs, sportbonden en kennisinstellingen is intensief. Winst is nog te boeken in de verbinding naar de onderkant van de piramide door te werken aan talentherkenning, expertise vanuit de top te benutten richting de breedtesport en rolmodellen nog meer in te zetten als inspiratiebron. Zo wordt niet alleen de ontplooiingswaarde van topsport benut, maar ook de inspiratie- en identificatiewaarde.

Talenterkenning en -ontwikkeling

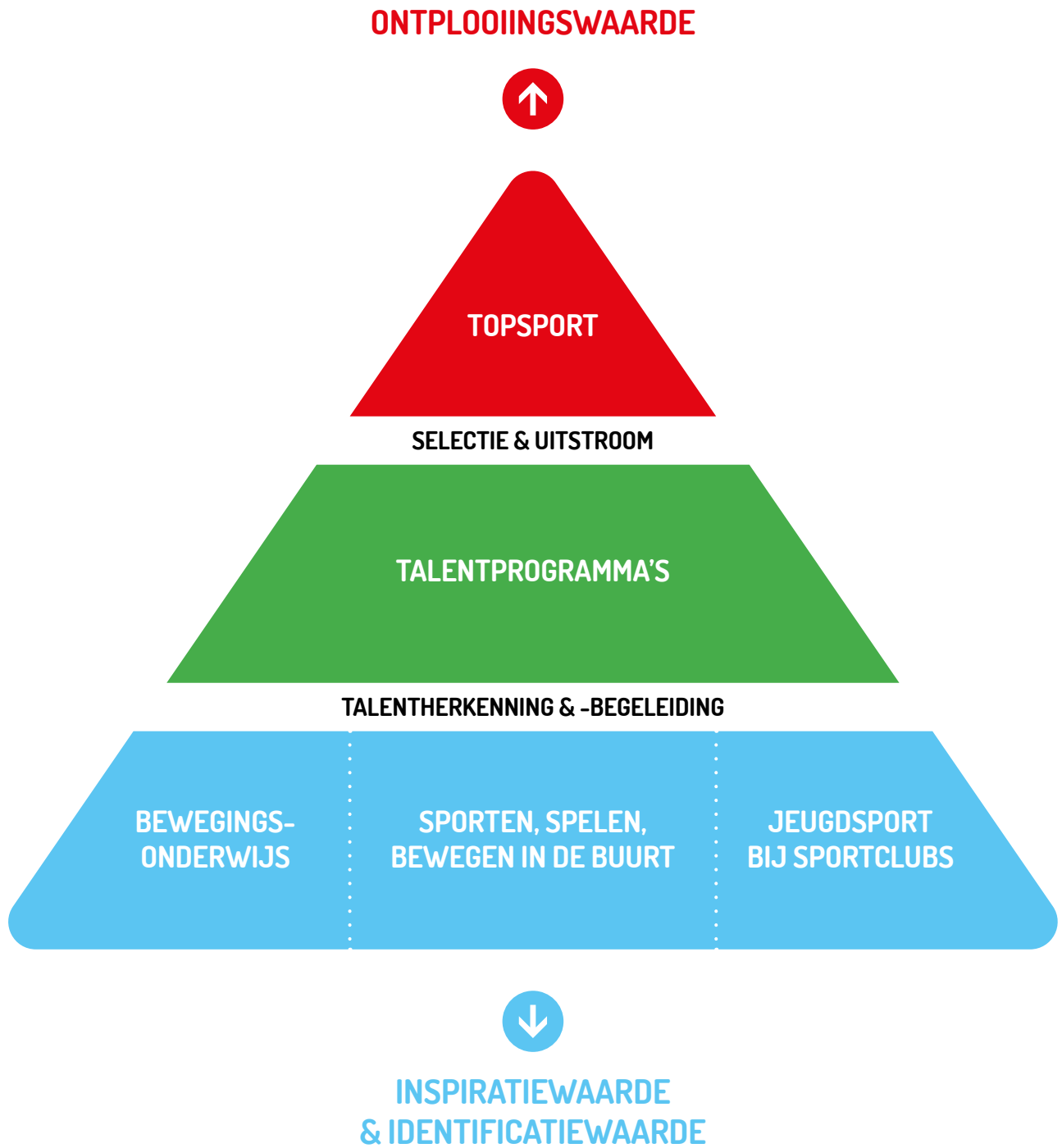
Een hoop sporttalent gaat verloren doordat veel sporters misschien wel nooit de sport ontdekt hebben die het beste bij hen past. Ook gaat veel van dit talent verloren doordat in de selectiesystemen potentie voor een

specifieke sport moeilijk te voorspellen is of doordat het prestatieklimaat en eenzijdige belasting kan leiden tot verlies van plezier en motivatie of zelf blessures op kan leveren. Onderwijs, sportclubs, buurtsportcoaches, sportbonden en Regionale Trainingscentra (RTC) kunnen nog intensiever samenwerken bij het volgen van de ontwikkeling van jonge sporters, het ontwikkelen van doorlopende leerlijnen en het begeleiden van kinderen naar de sporten die bij hen passen. De talentprogramma's vormen een sportieve opleiding waar het ontwikkelen van talenten centraal staat en waar aandacht is voor de teleurstelling die gepaard gaat bij uitstroom uit de programma's. Een optimale combinatie met onderwijs, sociaal-maatschappelijke begeleiding en een veilig en positief sportklimaat is bij deze programma's van belang.

Talentexpertise

Het unieke Groningse ecosysteem is wat betreft kennis van topsport en talentontwikkeling onderscheidend. Door de samenwerking tussen onderzoekers, experts en talentcoaches nog verder te versterken, ontstaat een talentklimaat van voortdurend leren en innoveren. De uitdaging is om deze kennis en ervaringen te ontsluiten voor de onderkant van de piramide in Groningen. Met deze kennis kunnen ook vakdocenten, trainers, coaches en instructeurs met jeugd aan de onderkant van de piramide aan de slag om zichzelf te blijven ontwikkelen.

Figuur 6: Talentpiramide

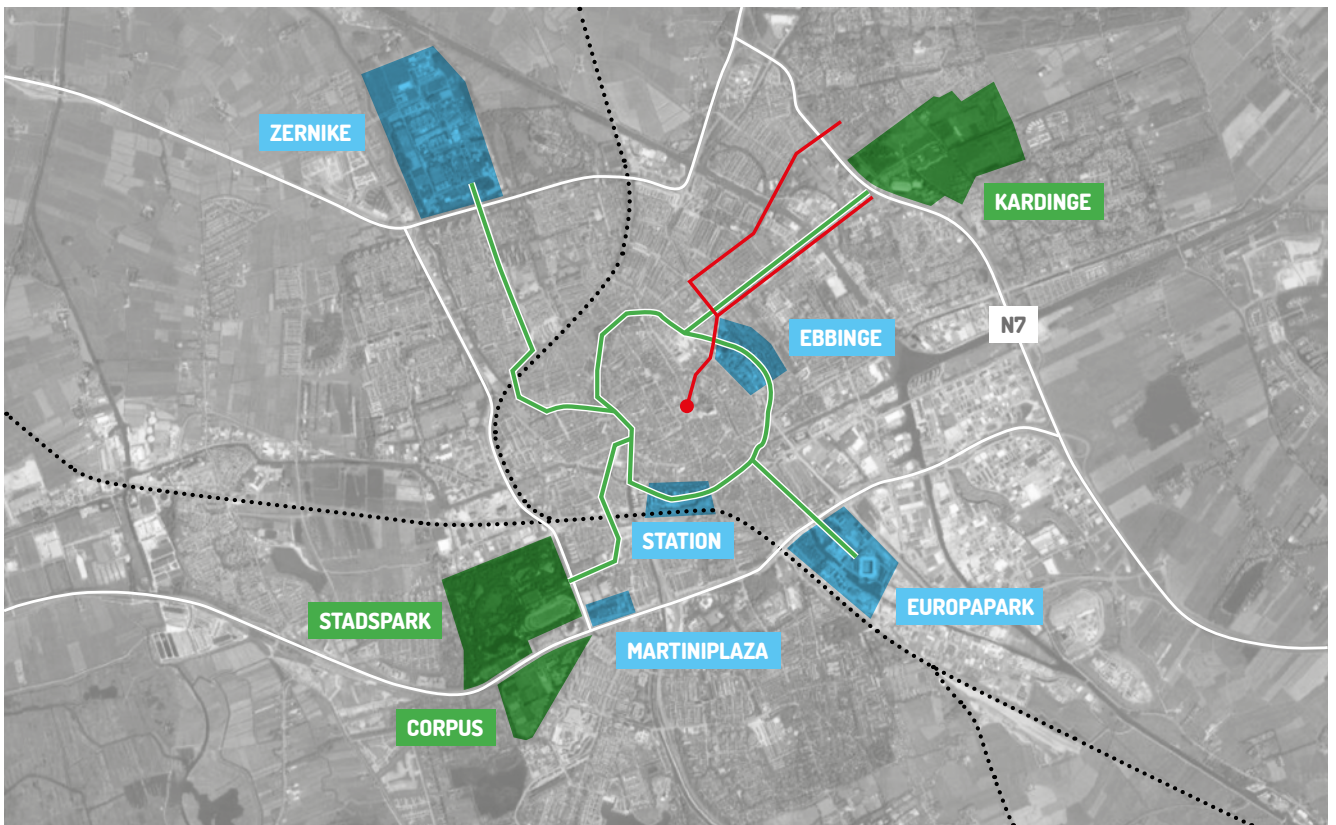
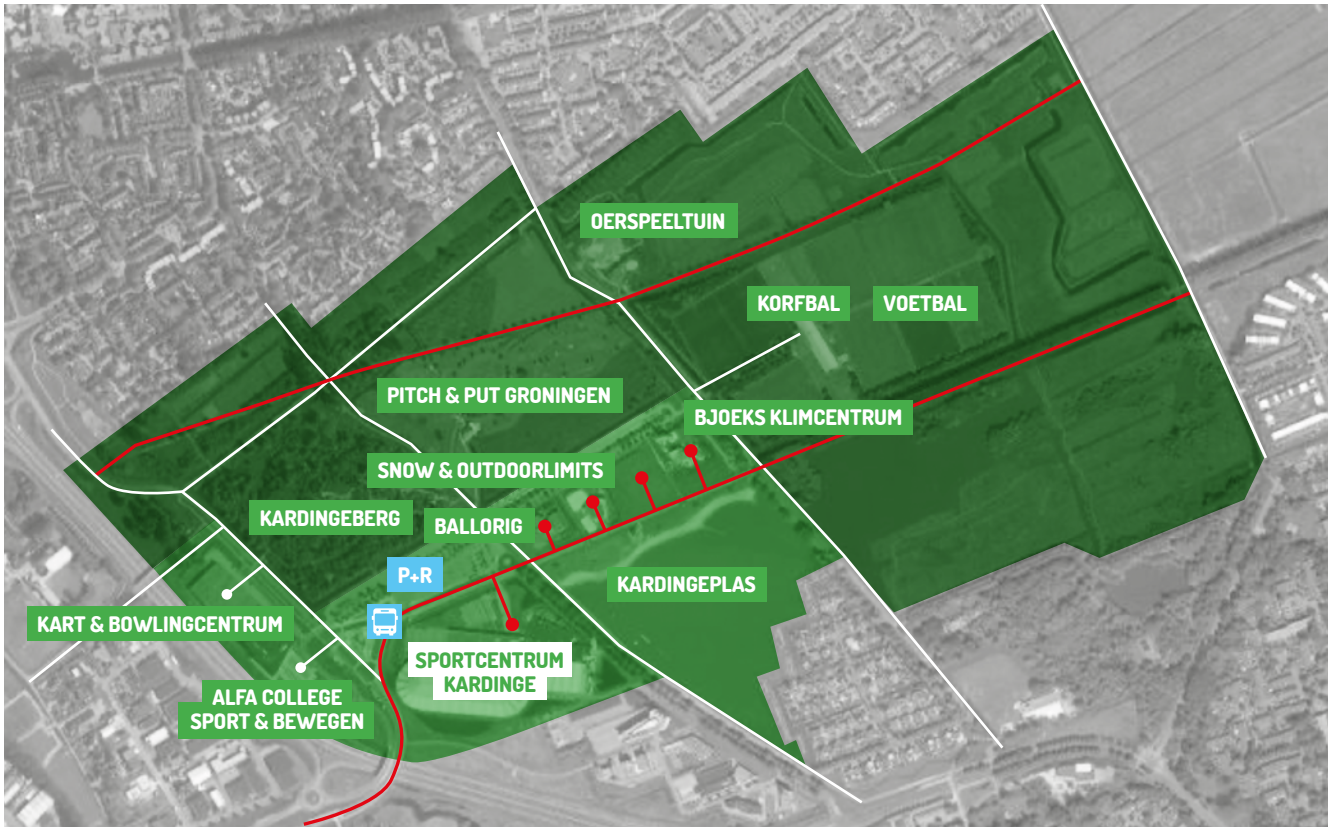

HERONTWIKKELING KARDINGE

Sportcentrum Kardinge is het grootste multifunctionele sportcentrum van Noord-Nederland, met jaarlijks 600.000 bezoekers. Kardinge viert in 2023 zijn dertigste verjaardag en wij zijn toe aan een herontwikkeling van het sportcentrum en het omliggende gebied. De investering moet verantwoord zijn; het sportcentrum moet duurzaam zijn, voldoen aan de wensen en behoeften van gebruikers en mee kunnen bewegen met ontwikkelingen en trends in het domein van sport, bewegen, gezondheid, onderwijs, toerisme en recreatie. Herontwikkeling is een langdurig proces waarbij op basis van data en prognoses, toekomstscenario's en input van de vele stakeholders in het gebied gewerkt wordt aan een nieuw ontwerp.

Kardinge heeft een lokale functie voor bewoners van Beijum en Lewenborg als het gaat om sportief bewegen. Sommige sportclubs in het gebied hebben al een groter verzorgingsgebied. Het zwembad en de recreatieplas hebben een regionale functie en de ijsbaan heeft zelfs een bovenregionale functie. Vrijwel alle ambities uit deze sport- en bewegvisie komen terug in dit proces. Inrichting van sportieve ruimte, grote verscheidenheid aan gebruikers, inrichting van beweegvriendelijke openbare ruimte, vitaliteitscampus, ontsluiten van de groene buitengebieden – het aantal invalshoeken is enorm. Als niet alleen vanuit geografisch en fysiek perspectief naar het gebied gekeken wordt, maar ook vanuit sociaal-maatschappelijk perspectief, is de potentie van het (her)ontwikkelen van het gebied enorm groot.

4. Strategie

Complexe maatschappelijke uitdagingen vragen om een strategische integrale aanpak. Met vijf strategieën streven we naar een nieuwe manier van werken om de grote ambities waar te maken.

Investeren in samenwerkingskracht

Samenwerking tussen sportverenigingen, sportondernemers, de topsport, het onderwijs, het sociaal domein, de zorg, kennisinstellingen en individuele belanghebbenden is complex, maar absoluut nodig om tot de verandering te komen die hoort bij de ambities in deze sport- en bewegisvisie. Professionals en vrijwilligers, profit en non-profit, verschillende domeinen en culturen: systeeminnovatie komt alleen tot stand als over grenzen wordt heengestapt. Het Gronings Sportakkoord² is een mooi voorbeeld van hoe deze manier van werken er in de

praktijk uit kan zien. Het opbouwen van duurzame relaties, onderling begrip en gedeelde perspectieven op de opgaven waar we voor staan, is noodzakelijk. Hier kunnen rollen van verschillende partijen wisselen. De initiatiefnemer, bemiddelaar, regisseur, deelnemer en sponsor van het ene project vervullen een week later een andere rol. Zonder **aanjagers** die energie steken in het ontwikkelen van samenwerkingskracht is het niet mogelijk om tot de systeeminnovatie te komen die nodig is om maatschappelijke uitdagingen als generatiearmoede, eenzaamheid, obesitas of sociale ongelijkheid in Groningen op te lossen.

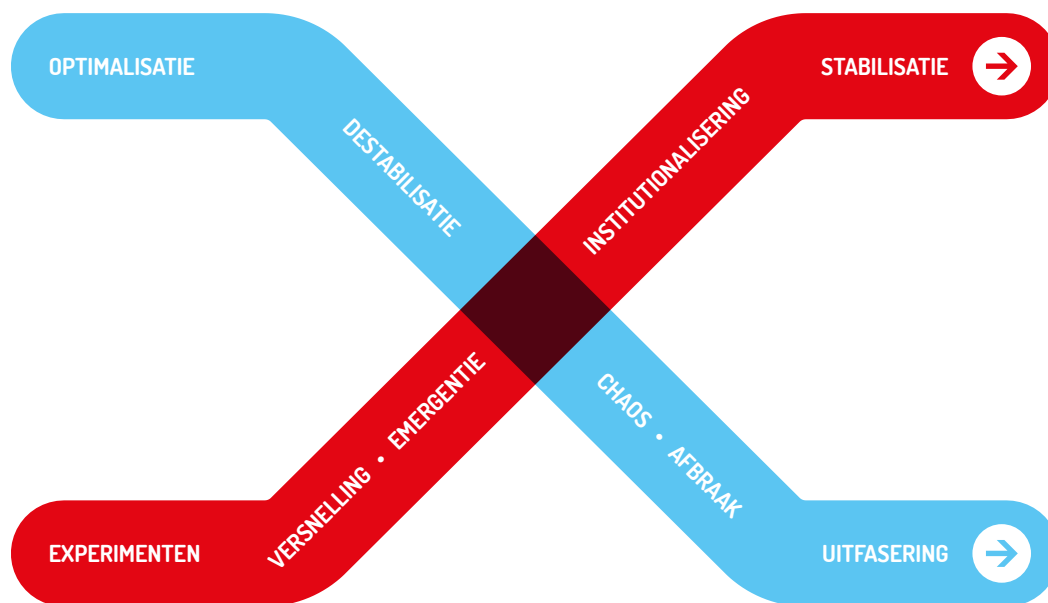

Als gemeente willen we hierin altijd **betrokkenheid** en **bescheidenheid** laten zien. Wij voelen ons absoluut verantwoordelijk voor wat er binnen sport en bewegen in Groningen gebeurt, maar zijn ons er ook van bewust dat we onze maatschappelijke ambities zonder de inzet van de vele stakeholders nooit kunnen waarmaken. Waar mogelijk streven we naar een horizontale manier van samenwerking waarbij ieders belangen weerspiegeld zijn en samengewerkt wordt om het maatschappelijk potentieel van sport en bewegen in Groningen te benutten.

ONZE SPEELWIJZE

1. Ontwikkelen van netwerken door ontmoetingen te faciliteren en duurzame relaties te ontwikkelen.
2. Aanjagers identificeren, stimuleren en de ruimte geven om de leiding te nemen.
3. Werken vanuit betrokkenheid én bescheidenheid. Niemand kan alleen grote ambities realiseren.

Figuur 7: Systeeminnovatie¹⁸

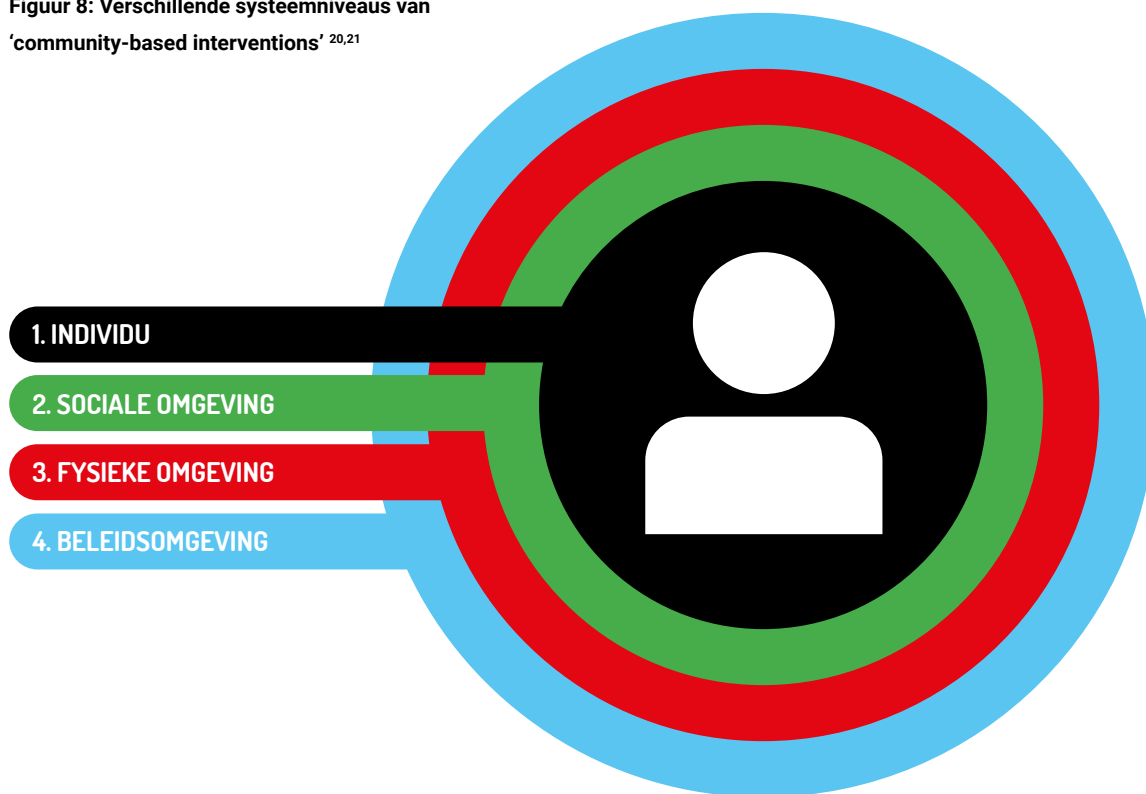

Gebiedsgerichte aanpak

De lokale omgeving speelt een belangrijke rol bij het ontwikkelen van sportief kapitaal. Zowel de nabijheid van groen, sport- en speelplekken en sportclubs als de ontsluiting richting voorzieningen in andere wijken verlagen barrières om mee te doen. Het versterken van hardware, software en orgware bekijken we vanuit een wijk, buurt of dorp. Zogeheten **'community-based interventions'**¹⁹ worden ontwikkeld vanuit een lokale

samenwerking tussen bewoners, verenigingen, ondernemers, scholen, de kinderopvang, de zorg, welzijn en andere partners. Per wijk, buurt en dorp kunnen de opgaven verschillen of zijn vanwege lokale omstandigheden specifieke oplossingen nodig. Hierbij wordt altijd rekening gehouden met de verschillende systeemniveaus waarop te interveniëren is: de sociale omgeving, de fysieke omgeving én de beleidsomgeving.

Figuur 8: Verschillende systeemniveaus van 'community-based interventions' ^{20,21}

2. SOCIALE OMGEVING

- Rolmodellen
- School
- Werk
- Vrienden
- Gezin
- Sportclub
- Opgang

3. FYSIEKE OMGEVING

- Recreatievoorzieningen
- Fiets- en wandelpaden
- Sport- en speelplekken
- Bebouwde omgeving
- Openbaar groen

3. BELEIDSOMGEVING

- Sportprogramma's en -beleid
- Urban planning
- Cultuur en identiteit
- Sociaal domein
- Gezondheid en preventie

Binnen het gebiedsgericht werken worden lokale opgaven benaderd vanuit het vertrekpunt dat de lokale kracht die aanwezig is, wordt versterkt. Lokale structuren, initiatieven en activiteiten die er al zijn, dragen sterk bij aan een positieve ontwikkeling van wijk, buurt of dorp. Soms is slechts een klein duwtje in de rug nodig, soms moeten gebiedsteams een actievere rol nemen. Hierbij is het uitgangspunt dat de systeemverandering van onderaf moet komen. Initiatieven van bewoners, sportclubs of andere lokale stakeholders moeten de ruimte krijgen zich te ontwikkelen, klein experimenteren wordt aangemoedigd en het uitwisselen van succesvolle initiatieven met andere buurten wordt gefaciliteerd.

ONZE SPEELWIJZE

1. Opgaven benaderen vanuit de lokale gemeenschap en partners.
2. Zowel ruimtelijke en fysieke invalshoeken als organisatorische en sociale invalshoeken benutten.
3. Lokale kracht en initiatief als startpunt om te komen tot verbeteringen.

Slimme interventies

Vanuit de lokale samenwerking en het gebiedsgericht kijken naar opgaven is het belangrijk om slimme interventies te ontwerpen. Slimme lokale interventies werken, omdat ze in de praktijk ontwikkeld en getest zijn. Ze stappen over de grenzen van bestaande opgaven heen, bieden ruimte aan zelforganisatie en initiatief van onderaf en zijn schaalbaar doordat ze een duurzaam verdienmodel hebben. Slimme interventies komen tot stand door **'evidence-informed practice'**²². Voor het oplossen van maatschappelijke opgaven benutten we bewezen werkzame mechanismen uit wetenschappelijk onderzoek. Maar alleen op basis van deze kennis is er geen sluitend antwoord op de maatschappelijke uitdagingen te vinden. De expertise van ervaren professionals (praktijkkennis) en vooral de ervaringen van relevante doelgroepen en deelnemers moet je altijd mee laten wegen.

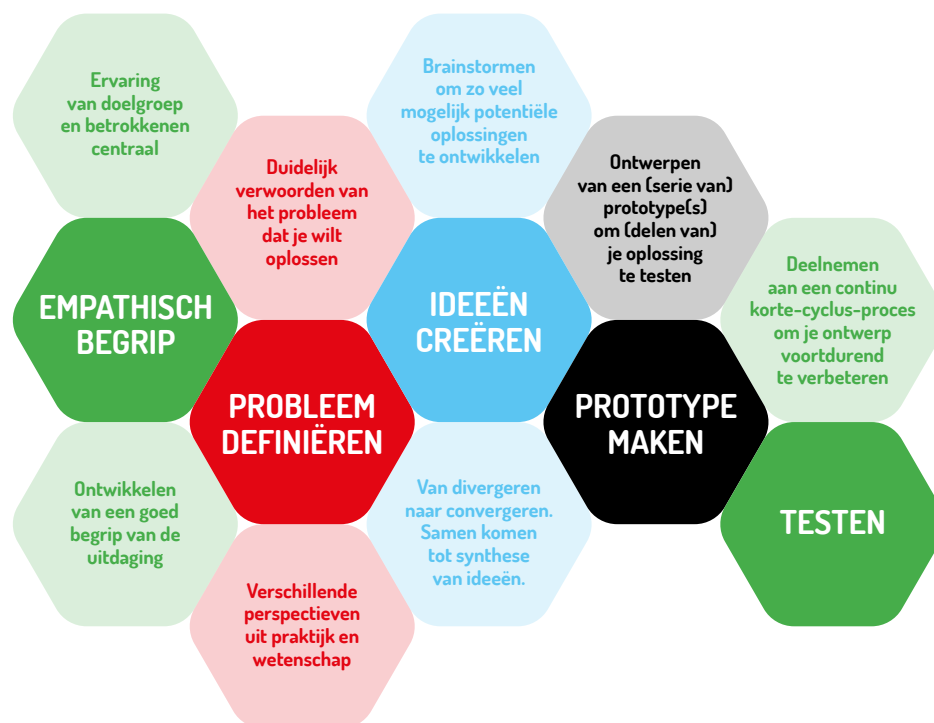
De ontwikkeling van slimme interventies begint over het algemeen klein en lokaal, waarbij stem gegeven wordt

aan wat ondergesneeuwd dreigt te worden. Het betrekken van jongeren, kwetsbare groepen of mensen met weinig sportief kapitaal in het ontwerpen van interventies draagt bij aan oplossingen die direct aansluiten bij de praktijk. De professionals praten niet óver, maar mét de doelgroepen. In de wijken, buurten en dorpen wordt gewerkt met deze ontwerpgerichte benadering bij zowel de ontwikkeling van lokale activiteiten, het ontwerpen van nieuwe voorzieningen als grote wijkvernieuwingstrajecten.

ONZE SPEELWIJZE

1. Activiteiten en interventies zijn gebaseerd op wetenschap, praktijkkennis én ervaringen van de doelgroep.
2. Het actief betrekken en stem geven aan doelgroepen die soms ondergesneeuwd dreigen te worden.
3. Ontwerpgerichte benadering met creatieve oplossingen waarbij experimenteren en testen in de praktijk leidt tot leren.

Figuur 9: 'Evidence-informed' ontwerpbenadering²³

Iedereen doet mee

Mensen met een beperking, chronische aandoening, psychische problemen, homoseksuele/biseksuele voorkeur of transgender personen (LHBTI), lage sociaaleconomische status, migratieachtergrond en hogere leeftijd blijken nog steeds **significant minder mee te doen** aan sport en bewegen. Deze groepen ervaren hierbij deels zichtbare barrières (financieel, bereikbaarheid,

passend aanbod) en deels onzichtbare drempels (bewuste of onbewuste sociale uitsluiting).

Het voldoen aan het 'VN-verdrag handicap', het bijdragen aan de ambities van de nationale alliantie 'Sporten en bewegen voor iedereen' en de beloften vanuit het 'SamenSpeelAkkoord' vindt een plek in alle vijf ambities van deze visie. Hierbij gaat het bijvoorbeeld om extra

aandacht vanuit Bslim voor doelgroepen die minder sportief kapitaal hebben of de inzet van rolmodellen vanuit de topsport waarin deze groepen inwoners met minder sportief kapitaal zich herkennen (de 'vraagzijde'). Ook kan het gaan om sportclubs met een open cultuur en passend aanbod of om accommodaties en faciliteiten die breed toegankelijk zijn (de 'aanbodzijde').

Vanuit de visie van het Gronings Sportmodel kijken we naar wat nodig is om mensen die wel willen meedoen, maar daarbij barrières op hun pad vinden, te helpen om drempels te overwinnen. Maar om het sportief kapitaal van deze doelgroepen te laten groeien is het noodzakelijk dat ook zij positieve ervaringen opdoen. Veel sportclubs kenmerken zich door een sterke saamhorigheid en hechte sociale verbanden. Dit wordt ook wel insluiting genoemd. Tegelijk worden minder getalenteerde sporters en minderheidsgroepen ook regelmatig uitgesloten. Bewuste uitsluiting, zoals discriminatie, verbaal geweld, agressie en intimidatie moet van de sportvelden verbannen

worden. Onbewuste uitsluiting is een sociaal proces dat vraagt om bewustwording en gedragsverandering. Inclusieve sport vraagt om een veilig sportklimaat, positieve en open sportcultuur en toegankelijke faciliteiten.

ONZE SPEELWIJZE

1. Onderwijs, buurtsport en sportclubs bouwen samen aan een positieve en open sportcultuur waarin sportiviteit, respect en inclusiviteit de norm zijn.
2. In de aanleg van sport- en speelfaciliteiten wordt gestreefd naar meer mogelijkheden voor mensen met een beperking en is zichtbaar aandacht voor een inclusieve sportcultuur.
3. Waar nodig worden aanvullende inspanningen (financieel, aangepast aanbod, communicatie) gepleegd om barrières weg te nemen bij doelgroepen die graag willen sporten en bewegen, maar dit nog niet kunnen.

Bewustzijn vergroten

Communicatie is essentieel bij het ontwikkelen van oplossingen voor complexe maatschappelijke opgaven. In de samenwerkingskracht van het lokale netwerk is **gezamenlijke betekenisgeving** een belangrijk uitgangspunt. Betrokken partijen hebben vaak eigen interpretaties, invalshoeken en vooroordelen naar elkaar toe die de dialoog in de weg kunnen zitten. Juist door te doen, daadwerkelijk activiteiten te ontplooiën en samen te ervaren wat wel en niet werkt, ontstaat een gemeenschappelijk perspectief. Belangrijk hierbij is dat de vraagstukken die spelen rondom sport en bewegen duidelijk geformuleerd worden; aan stakeholders uit andere domeinen moet je kunnen laten zien aan welke maatschappelijke opgaven een bijdrage geleverd kan worden en waarom de slimme interventies die bedacht zijn écht werken.

Ook richting de doelgroepen van de activiteiten die ontwikkeld worden, is het belangrijk om effectief te communiceren. Of het nu gaat om de inspiratiewaarde van topsporters, het agenderen van thema's als sportiviteit en respect of het promoten van lokaal aanbod, ook in het opzetten van campagnes kunnen Sport050, topsportorganisaties, kennisinstellingen en de lokale betrokkenen samen optrekken. Daarbij blijft Sport050 zich als (digitaal) **platform** doorontwikkelen als dé plek waar de Groningse sportinfrastructuur haar krachten bundelt om het aanbod laagdrempelig bij iedere bewoner zichtbaar te maken.

ONZE SPEELWIJZE

1. Door samenwerking en optimale communicatie met stakeholders komen tot gemeenschappelijke perspectieven.
2. Doorontwikkelen van platform Sport050 door op basis van persona's en data gedreven te communiceren.
3. Gezamenlijke campagnes waarbij de inspiratiewaarde van topsporters en talenten ingezet worden richting recreatieve sporters.

Het rampscenario

De sportwereld vormt een complex systeem dat de afgelopen 150 jaar van onderaf langzaam is gegroeid. Het systeem is veel **robuuster**²⁴ dan de meeste mensen denken. In veel beleidsstukken is al gesteld dat de sportvereniging haar langste tijd gehad heeft, dat sportorganisaties zich onvoldoende aanpassen aan ontwikkelingen in de omgeving. Gewezen wordt op een afnemend aantal sportverenigingen; er zijn voorbeelden van sportondernemingen die failliet zijn gegaan in crisistijd. Toch groeit de sportdeelname nog steeds. De sport beweegt namelijk organisch mee met ontwikkelingen in de samenleving. Sommige sporten winnen aan populariteit, andere sporten verliezen deelnemers. Sommige sportclubs houden zich stevig vast aan tradities, andere sportclubs zoeken continu vernieuwing. Sportverenigingen, sportondernemingen,

het maatschappelijk middenveld, sportbonden en gemeenten vervullen ieder hun eigen rol in het systeem en weten elkaar aan te vullen en te versterken waar nodig. De sport als geheel is veel minder kwetsbaar dan ze van een afstandje lijkt.

Wij leven in een wereld waarin alles en iedereen zoveel met elkaar verbonden is dat we steeds meer kunnen en steeds efficiënter werken. Tegelijkertijd is dit een wereld die kwetsbaar blijkt voor onverwachte rampen. Gezien de maatschappelijke betekenis van sport en bewegen is het van belang om met betrokken stakeholders te blijven werken aan het tegengaan van fragiliteit in het sportsysteem. De ideeën van wetenschapper en filosoof Nassim Nicholas Taleb²⁵ bieden houvast om het sportsysteem voor te bereiden op onverwachte crises.

BOUWSTEEN

Koesteren van diversiteit

Groningen kent vele en zeer diverse kleinere en grotere sportclubs. Elk met eigen doelen, eigen aanbod en eigen identiteit. Hoewel het samengaan tot grote meer op elkaar lijkende sportclubs efficiënt lijkt, maakt diversiteit het systeem flexibeler en minder kwetsbaar.

Contextueel en lokaal organiseren

Sportwijken, sportbuurten, lokale netwerken en samenwerkingsverbanden zorgen voor lokale verschillen. Hoewel je op sommige aspecten zeker van elkaar moet leren, moet er voldoende ruimte zijn voor lokale invulling. Als het dan ergens mis gaat, is er ruimte voor leren op andere plaatsen.

Knutselen

Soms loopt de samenwerking stroef, soms kom je tegenslag of ongemak tegen en soms gaat het echt even mis. Toeval speelt een grote rol bij het ontwikkelen van een sterke samenleving. Er moet ruimte zijn om te 'knutselen' van onderaf, voor maatwerk, voor trial and error. Dit zorgt voor de wendbaarheid in het systeem die nodig is in tijden van crisis.

Veerkracht ontwikkelen

Sportorganisaties die het vermogen hebben om onverwachte situaties te absorberen, te leren van de opgaven waarmee ze worden geconfronteerd en te transformeren waar nodig, worden veerkrachtig in crisissituaties. Een cultuur van experimenteren en leren versterkt het systeem.

Slim investeren

Een slimme investeerder steekt het grootste deel van het budget (+/- 90%) in de meest robuuste en risico-arme programma's. Een solide basisinfrastructuur levert geen grote onverwachte resultaten op, maar deze loopt ook relatief weinig risico bij tegenslag. Het overige budget moet gestoken worden in risicovolle investeringen in innovatieve oplossingen. Deze mogen mislukken, maar kunnen ook tot onverwachte oplossingen leiden die het sportsysteem met het oog op de onzekere toekomst kunnen versterken.

5. Beleidskader

We streven naar verbinding met andere domeinen en transparante verantwoording van de gemaakte beleidskeuzen, financiën en gerealiseerde impact.

Verbindingen integraal beleid

Sport en bewegen spelen een **verbindende rol** in onze samenleving en raken daardoor vrijwel alle beleidsdomeinen. De preventieve werking als het gaat om welzijn, gezondheid en zorg maken de samenwerking met deze domeinen voor de hand liggend. Maar sport kan ook breder bijdragen: aan de economie, de werkgelegenheid, veiligheid en de kwaliteit van de leefomgeving. Daarnaast zijn onderwijs en cultuur domeinen waarmee al veel samenwerking is, omdat deze in de praktijk sport en bewegen direct raken.

Verbindingen op beleidsniveau zijn belangrijk om met een integrale blik naar complexe opgaven te kunnen kijken. Vanuit de gebiedsteams en professionals in de wijk is het vervolgens van belang om dezelfde verbindingen tussen actieve burgers, maatschappelijke organisaties, ondernemers en kennisinstellingen tot stand te brengen in het gebied. De communicatie vanuit Sport050 speelt een grote rol bij het op de kaart zetten van gezamenlijke opgaven en ambities en het inspireren van stakeholders om hier samen mee aan de slag te gaan. Het **Gronings Sportakkoord** is een eerste

voorbeeld van deze manier van werken, waarbij een grote diversiteit aan partijen zich verbonden heeft om samen te werken aan oplossingen voor een aantal lokale maatschappelijke opgaven.

Onderbouwing

De grote **maatschappelijke opgaven** waar wij als samenleving voor staan, zijn zo complex omdat er geen juiste antwoorden voorhanden zijn. Waar experts bij gecompliceerde problemen blauwdrukken en 'good practices' kunnen ontwikkelen, zijn complexe problemen onvoorspelbaar, in elke context of situatie weer anders en niet met een eenvoudige interventie op te lossen.¹² Ook het vergroten van sportief kapitaal en het versterken van de sportinfrastructuur zijn complexe opgaven waarbij de vele betrokkenen meestal goede intenties hebben, maar toch aanlopen tegen onderling onbegrip, verschil van inzicht en strijd om oplossingsrichtingen. Daar waar huidige systemen soms leiden tot ongelijke kansen, uitsluiting van groepen of onvoldoende kwaliteit, of tegen de grenzen van betaalbaarheid aanlopen, moet samen gestreefd worden naar **systeminnovatie**.

HANDVATEN OM TE KOMEN TOT SYSTEEMINNOVATIE EN DE BASIS VOOR DE GEKOZEN STRATEGIEËN²⁶:

- Samenwerken vanuit Vakmanschap, Vertrouwen en Verbinding in plaats van Command, Controle en top-down Communicatie. Open communicatie en transparantie tussen partners.²⁷
- Verschillende invalshoeken betrekken is belangrijk om het probleem daadwerkelijk beter te begrijpen²⁸. Bruggenbouwers die verschillende 'werelden' bij elkaar kunnen brengen, krijgen een belangrijke plek in het lokale netwerk^{29,30,31}
- Maak gebruik van aanjagers – zowel individuele personen als technologie en communicatie – om de verbinding te blijven faciliteren, verschillen te overbruggen en de energie hoog te houden.^{32, 33}
- Perfecte oplossingen bestaan niet. Zorg voor een open blik, geef samen vorm aan mogelijke oplossingen en durf nieuwe dingen uit te testen.^{12,23,26}

Sport is vaak een spiegel van de samenleving. Daarnaast kan ze op soms een aanjager zijn van positieve maatschappelijke verandering. Om deze rol te kunnen vervullen, is het belangrijk dat sport en bewegen open en toegankelijk zijn voor iedereen. Oftewel, dat iedereen gelijke kansen krijgt om **sportief kapitaal** op te bouwen. Sportief kapitaal van jongs af aan zorgt voor meer motivatie om te blijven sporten en bewegen, ook in tijden dat je op dat gebied tegenslag ervaart. Positieve ervaringen met sport en bewegen helpen vervolgens om ook op de lange termijn over voldoende sportief kapitaal te beschikken.

HANDVATEN OM TE KOMEN TOT DE ONTWIKKELING VAN SPORTIEF KAPITAAL:

- Aandacht voor het ontwikkelen van diversiteit in bewegingsvaardigheid, plezier en niet te veel nadruk bij de jongsten op competitie, zorgt voor een duurzame sportontwikkeling.^{36,37}
- Jonge sporters die zelfvertrouwen en zelfregulerende vaardigheden opdoen, ervaren meer plezier, ontwikkelen zich als sporter en houden het hierdoor langer vol.³⁸
- De rollen van ouders, vriendjes en vriendinnetjes, de vakleerkracht bewegingsonderwijs en de trainer/coach bij de sportclub bij het ontwikkelen van sportidentiteit en plezier in sport en bewegen zijn enorm groot. Zij moeten een belangrijke rol krijgen bij slimme interventies.³⁹
- In een actieve buurt, waar sport en bewegen georganiseerd wordt, waar sociale steun en controle is en waar mensen elkaar inspireren, ontstaat een cultuur die een grote impact kan hebben op het gedrag van het individu.⁴⁰

De uitdaging om sportorganisaties te versterken, sportief kapitaal te ontwikkelen bij onze inwoners en bij te dragen aan sociaal-maatschappelijke vraagstukken liggen in elkaars verlengde. Goed bewegingsonderwijs is goed voor de motivatie en het plezier in bewegen bij de leerlingen⁴¹ en kunnen zelfs bijdragen aan schoolprestaties.⁴² Sportaccommodaties met een maatschappelijke functie en gezonde exploitatie zijn van waarde voor de sporters, sportclub én samenleving.⁴³ Waardevolle sportclubs¹⁶, die vitaal zijn, goede begeleiding bieden en een positief en veilig sportklimaat hebben, zijn aantrekkelijk om lid van te worden en te blijven. Het sportlandschap is een dynamisch en veelvormig maatschappelijk verschijnsel waar ruimte is voor lichtere en zwaardere sociale verbanden, die elk hun eigen maatschappelijke waarde vertegenwoordigen.⁴⁴ De strategieën in deze visie bieden handvaten om op deze ontwikkelingen te anticiperen.

Lerend evalueren

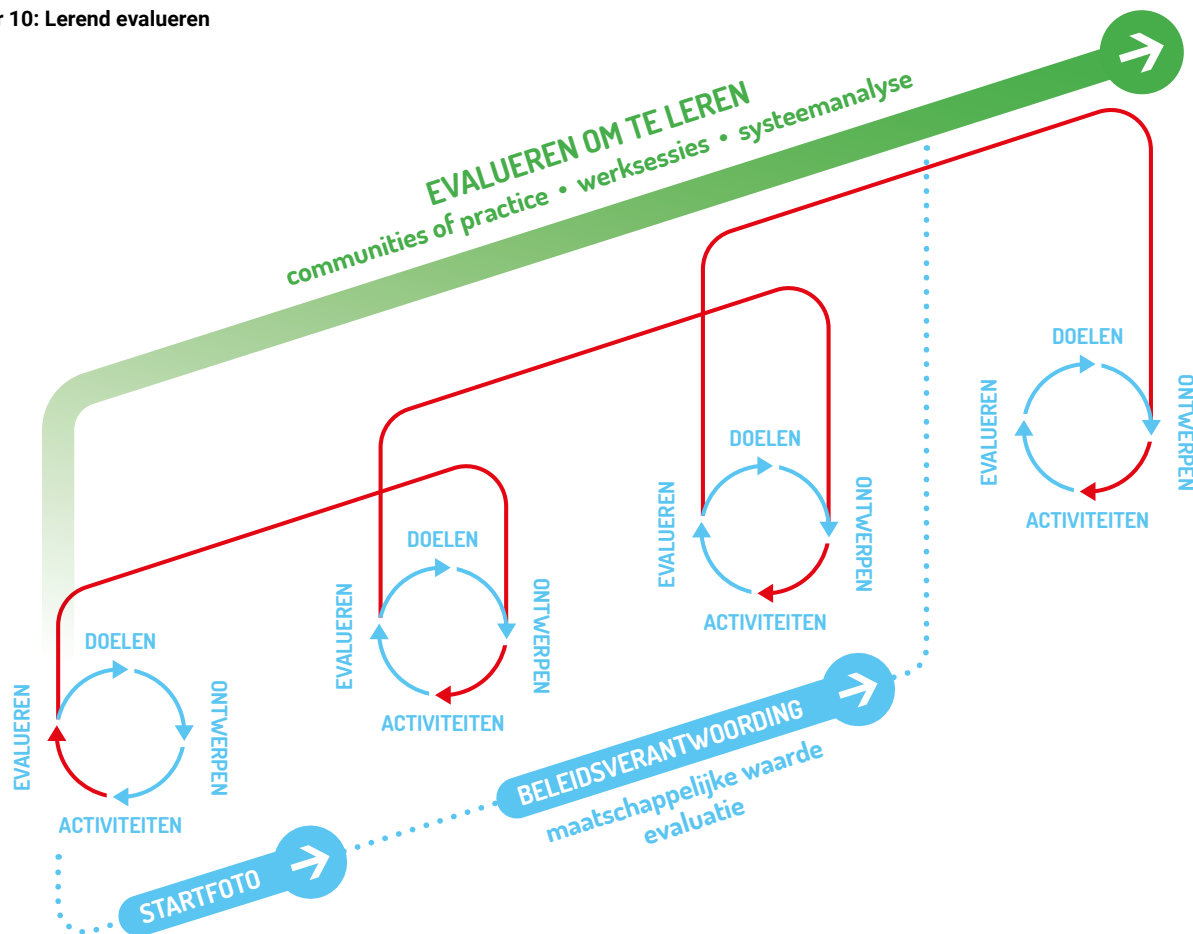
Het evalueren van het sport- en beweegbeleid heeft niet alleen tot doel om de inzet van middelen te legitimeren. Wij willen zo ook samen met alle stakeholders leren van het proces en de resultaten, effecten en maatschappelijke impact die de programma's opgeleverd hebben. De insteek van **lerend evalueren** biedt handvaten die uitstekend passen bij deze sport- en beweegvisie. Ze stellen ons in staat om zichtbaar te maken waar een waardevolle maatschappelijke bijdrage is geleverd en wat er wel en niet gewerkt heeft binnen de gekozen aanpak. Hierdoor is er een leereffect naar de toekomst.

Bij lerend evalueren onderzoeken de betrokkenen samen in hoeverre een bijdrage geleverd wordt aan de gestelde ambities en hun eigen verwachtingen.⁴⁵ Hierbij wordt samengewerkt met experts om niet alleen resultaten of effecten in kaart te brengen, maar ook het proces te

evalueren en werkzame mechanismen van interventies te leren begrijpen. Lerend evalueren doe je niet achteraf; gedurende het proces worden continu data en verhalen opgehaald. Het doel van lerend evalueren is om kort cyclisch te werken en al doende te leren.

Op gezette tijden wordt een beleidsverantwoording gemaakt om het beleid te legitimeren. Het meerjarenprogramma start met een startfoto en voor indicatoren waar geen (recente) gegevens over bekend zijn, vindt een 0-meting plaats. Lerend evalueren is een continu proces van resultaten in kaart brengen, reflectie, nog scherpere doelen formuleren en de gekozen aanpak verbeteren. Jaarlijks zijn de resultaten van deelprogramma's zichtbaar te maken. Halverwege en aan het einde van de beleidsperiode wordt met aanvullend onderzoek en dialoog met de betrokken stakeholders de effecten en maatschappelijke impact in kaart gebracht.

Figuur 10: Lerend evalueren

FINANCIËEL KADER

AMBITIES

BATEN/ RIJKSBIJDRAGE

LASTEN

BUDGET

1. Ieder kind sportief en vaardig*	700*	1.250	550
• Vakdocenten bewegingsonderwijs	300	300	
• Bslim en buitenschoolse activiteiten	400	950	
2. Vitale sportclubs in de buurt	50*	300	250
• Vitaliseren sportclubs en kwaliteit clubkader	50	300	
• Gronings Sportakkoord** (sportwijken, inclusieve sport, clubservices)			
3. Uitnodigende sportieve ruimte	9.200	25.100	15.900
• Sportparken	1.800	6.900	
• Sporthallen	1.800	4.200	
• Gymzalen	750	2.200	
• Zwembaden***	3.500	9.000	
• Kunstijs	1.200	1.700	
• Multifunctionele accommodaties	150	250	
• Recreatiegebieden		850	
4. Sporten en spelen in de buurt	0	150	150
• Investeringsbudget bewegen in openbare ruimte	0	150	
5. Toptalent als inspiratiebron	100*	200	100
• Talentprogramma's en kennisdeling	100	200	
Totaal	10.050	27.000	16.950

Bedrag x1.000 euro

* De huidige 31,5 FTE buurtsportcoaches die worden ingezet als brede vakdocent, in Bslim, aangepaste sport, talentbegeleiding en verenigingsondersteuner worden gefinancierd vanuit het rijk.

** Vanuit rijksmiddelen wordt het Gronings Sportakkoord gefinancierd (€200.000 p.j.) en er zijn services beschikbaar voor het versterken van sportclubs (€66.000 p.j.).

*** Dit betreft de zwembaden die door de gemeente geëxploiteerd worden en de subsidies aan overige zwembaden.

BRONNEN

- 1 Huizinga, J. (1938). *Homo Ludens*. Proeve eener bepaling van het spel-element der cultuur. Haarlem: H.D. Tjeenk Willink Zoon.
- 2 Dijk, B. & Kampherbeek, P. (2019). Gronings Sportakkoord. Een leven lang bewegen.
- 3 Gemeente Groningen (2010). *Sportvisie 2010-2020*. Meer ruimte voor sport en bewegen.
- 4 Gemeente Groningen (2016). *Meerjarenprogramma Sport en bewegen 2016-2020*.
- 5 Gemeente Groningen (2014). *De bewegende stad*. Visie op de inrichting van de sportieve en speelse openbare ruimte.
- 6 Gemeente Groningen (2016). *Beleidskader Bslim3: versterking jeugd, sport & sportvereniging*.
- 7 Gemeente Groningen (2018). *Topsportbeleid Groningen*. Uitvoeringsagenda Topsport 2018+.
- 8 Gemeente Groningen (2017). *Healthy Ageing Visie*. De G6 voor een Gezonde Stad Groningen.
- 9 Gemeente Groningen (2018). *Omgevingsvisie 'The Next City': de Groningse leefkwaliteit voorop*.
- 10 Gemeente Groningen (2020). *Groenplan Groningen*. Vitamine G.
- 11 Rowe, N.F. (2018). *Sporting Capital*. Transforming sports development policy and practice. London and New York: Routledge.
- 12 Rittel, H. W., & Webber, M. M. (1973). Planning problems are wicked. *Polity*, 4(155), e169.
- 13 Huber, M., Knottnerus, J. A., Green, L., van der Horst, H., Jadad, A. R., Kromhout, D., ... & Schnabel, P. (2011). How should we define health? *BMJ*, 343.
- 14 Mombarg, R. (2020). Waar is Virgil van Dijk? *SportknowhowXL*, 14 april 2020.
- 15 Rubingh, B. (2018). *Back 2 Basics*. De kracht van verenigen. Nieuwegein: Arko Sports Media.
- 16 Van Eekeren, F. (2016). *De Waardenvolle Club*. Het besturen en managen van publieke waardencreatie in voetbalorganisaties. Nieuwegein: Arko Sports Media.
- 17 Steinberg, L., Wemmenhove, J. & Noordhof, N. (2019). *Sporten, spelen, bewegen en ontmoeten in Groningen*. Groningen: Humankind.
- 18 Lodder, M., Roorda, C., Loorbach, D. & Spork, C. (2017). *Staat van Transitie: patronen van opbouw en afbraak in vijf domeinen*. Rotterdam: Dutch Research Institute for Sustainability Transitions.
- 19 De Jong, J., Beenen, P., Hofenk, H., Kubbinga, C., Shokoohi, R., & Selker, J. (2019). *Needs analysis report: Communities of practice for healthy lifestyle (COP4HL)*.
- 20 Bronfenbrenner, U. (1994). *Ecological models of human development*. *Readings on the development of children*, 2(1), 37-43.
- 21 Sallis, J. F., Owen, N., & Fisher, E. (2015). *Ecological models of health behavior*. *Health behavior: Theory, research, and practice*, 5(43-64).
- 22 Bowen, S., & Zwi, A. B. (2005). Pathways to "evidence-informed" policy and practice: a framework for action. *PLoS Med*, 2(7), e166.
- 23 Brown, T. (2008). *Design thinking*. *Harvard business review*, 86(6), 84.
- 24 Taleb, N.N. (2020). *Antifragiel*. Dingen die baat hebben bij wanorde. Amsterdam: Uitgeverij Nieuwezijds.
- 25 Taleb, N.N. (2012). *De zwarte zwaan*. De impact van het hoogst onwaarschijnlijke. Amsterdam: Uitgeverij Nieuwezijds.
- 26 Van Berkel, K. & Manickam, A. (2019). *Wicked World*. Systeeminnovatie voor complexe vraagstukken. Groningen: Noordhoff Business.
- 27 Peters, J. & Jansen, H. (2011). *De valkuilen van Het Nieuwe Werken*. Nieuw organiseren gaat uit van vakmanschap, verbinding en vertrouwen. *Slow Management*
- 28 Weick, K. E. (1995). *Sensemaking in organizations (Vol. 3)*. Sage.
- 29 Granovetter, M. S. (1973). The strength of weak ties. *American journal of sociology*, 78(6), 1360-1380.
- 30 Caluwé, M. de & Kaats, E. (2018). *Netwerkleiderschap: werk maken van een gedeelde verantwoordelijkheid*. *Management Impact*.
- 31 Hattink, B. (2019). *Sport as a value creator for entrepreneurship*. Deventer: OcNON.
- 32 Burt, R. S. (2004). Structural holes and good ideas. *American journal of sociology*, 110(2), 349-399.
- 33 Akkerman, S. F., & Bakker, A. (2011). Boundary crossing and boundary objects. *Review of educational research*, 81(2), 132-169.

- 34** Stevenson, W. B., & Greenberg, D. (2000). Agency and social networks: Strategies of action in a social structure of position, opposition, and opportunity. *Administrative science quarterly*, 45(4), 651-678.
- 35** Scharmer, C. O. (2009). *Theory U: Learning from the future as it emerges*. Berrett-Koehler Publishers.
- 36** Balyi, I., & Hamilton, A. (2004). Long-term athlete development: Trainability in childhood and adolescence. *Olympic Coach*, 16(1), 4-9.
- 37** Whitehead, M. (Ed.). (2010). *Physical literacy: Throughout the lifecourse*. Routledge.
- 38** Feltz, D. L., & Magyar, T. M. (2006). Self-efficacy and adolescents in sport and physical activity. *Self-efficacy beliefs of adolescents*, 4, 161-179.
- 39** Stuij, M. (2015). Habitus and social class: A case study on socialisation into sports and exercise. *Sport, Education and Society*, 20(6), 780-798.
- 40** Carpiano, R. M. (2007). Neighborhood social capital and adult health: an empirical test of a Bourdieu-based model. *Health & place*, 13(3), 639-655.
- 41** Van der Sluis, A. (2017). *Vaardig en gemotiveerd, in de gymles en op het plein: Rapportage Sportieve Gezonde School 2016*. Groningen: Hanzehogeschool.
- 42** Collard, D. C. M., Boutkan, S., Grimberg, L., Lucassen, J. M. H., & Breedveld, K. (2014). Effecten van sport en bewegen op de basisschool. Voorstudie naar de relatie tussen sport en bewegen op school en schoolprestaties. Utrecht: Mulier Instituut.
- 43** Waardenburg, M., Hombergh, S. van den & Bottenburg, M. van (2019). *Bouwen aan maatschappelijke waarden. Publiek-privatie samenwerking bij multifunctionele sportaccommodaties*. Utrecht: USBO.
- 44** Broeke, A. (2010). *Professioneel sportmanagement vernieuwen. Praktijkgericht onderzoek naar het ontwikkelen van innovatieve managementpraktijken in de sport*. Delft: Uitgeverij Eburon.
- 45** Steen, M. van der, Faber, A., Frankowski, A. & Norbruis, F. (2018). *Opgavegericht evalueren. Beleidsevaluatie voor systeemverandering*. Dan Haag: NSoB.

Colofon

UITGAVE

Gemeente Groningen, oktober 2020

ONTWERP

Initio, Groningen

FOTOGRAFIE

Onder andere Gerhard Taatgen, René Keijzer, Erik Brand, Pepijn van den Broek, Ronald Lowijs, Soenar Chamid, Shutterstock, iStock

MET SPECIALE DANK AAN

Tjalling Abbink, tekstcontrole en -advies

Gemeente Groningen

Directie Maatschappelijk Ontwikkeling

Kreupelstraat 1 | 9712 HW | Groningen

info@sport050.nl

www.sport050.nl

SPORT/50